

FÅGLAR

i Närke

#4 2024 Från starten #188

Skådning är en del av framtiden

I

en värld där ungdomar ständigt är uppkopplade, erbjuder fågelskådning en välbehövlig paus. I stället för att stirra på en skärm, får unga människor (ja, även äldre förstås) en möjlighet att fokusera på den verkliga världen runt dem.

FÅGELSKÅDNING HANDLAR om att lyssna och iakttä, att vara närvarande i nuet och uppskatta naturens skönhet. Det finns något tidlöst och meditativt i att stanna upp och lyssna på fåglarnas sång. För många erbjuder det ett välkommet avbrott från vardagens informationsflöde och stress.

Att vara fågelskådare uppmuntrar till långsamt tänkande och reflektion, vilket är en motvikt till den snabba digitala konsumtionen av information. Fågelskådning kräver tålamod och närvaro, två egenskaper som ofta utmanas i dag.

Den som tar sig tid att observera fåglar på nära håll får också möjlighet att lära sig om deras beteenden, livsmiljöer och hot. Man får tillfälle att se samband i naturen och förstå den ekologiska helheten.

FÖR MÅNGA UNGDOMAR kan fågelskådning bli en väg in i en större förståelse för miljö- och klimatfrågor. När fågelintresset kommer får de också ofta en insikt av hur klimatförändringar, förlust av biologisk mångfald och habitatförändring påverkar arter och ekosystem.

För ungdomar, som ofta känner sig maktlösa inför de globala utmaningarna, kan fågelskådning därför ge en möjlighet att aktivt bidra till bevarandet av naturen. Genom att engagera sig i lokala fågelprojekt, delta i fågelräkningar och arbeta för att skydda specifika arter, kan ungdomar känna att de gör skillnad. Det skapar en känsla av samhörighet som ger en känsla av hopp för framtiden.

Fågelskådning väcker också intresse för naturvetenskapliga ämnen. Unga fågelskådare lär sig snabbt fåglars biologi och ekologiska samband, och hur vi som människor påverkar deras livsmiljöer. På sikt kan denna kunskap inspirera till en karriär inom naturvetenskap, miljöarbete eller naturvård. Genom fågelskådning får ungdomar praktiska erfarenheter som gör dem mer medvetna om de komplexa ekologiska och klimatrelaterade utmaningarna som vi står inför.

NÄRKES ORNITOLOGISKA Förening och andra fågelklubbar har svårt att dra till sig ungdomar och barn, trots att de gillar att vara i naturen som en del av vanligt familjeliv.

Under en helg i oktober arrangerade Bird-Life Sverige en konferens i Örebro med rubriken "Friluftsliv med fåglar" där fokus var ungdomsverksamhet. Då fick vi flera exempel på hur eldsjälar lyckats locka skolornas intresse med fågelskådning, ringmärkning och lite kul naturupplevelser.

Naturskolan i Örebro är en etablerad verksamhet och en del av skolans läroplan. Naturskolan deltog i konferensen och uttryckte önskemål att NOF borde kunna delta i deras aktiviteter.

Att bidra till en redan etablerad ungdomsverksamhet kan vara ett sätt att rekrytera unga skådare och på sikt bilda en ungdomsgrupp inom NOF. Erfarna yngre skådare i vår förening kan bidra som goda förebilder.

Anders Nydahl
Ordförande, NOF

MED TACK FÖR skådaråret 2024 med gott om aktiviteter, önskar jag er alla **ETT GOTT 2025**, med blyxstart 4 januari med Artracet.

I DET HÄR NUMRET

6-8

Så blev Lasse naturvårdare

14-15, 16-17, 20-21

Tidiga NOF-resemorgnar

19

Fjädrar i det, ny art på g?

OMSLAGSFÅGELN:

Vittryggig hackspett,
Dendrocopos leucotos

Den vittryggiga hackspetten finns inte längre som häckfågel i vårt landskap. Men då och då väljer en individ att uppehålla sig i Närke, som till exempel under hösten 2017. Då upptäcktes en vittryggig hackspett i Garphyttans nationalpark i slutet av september. Samma fågel

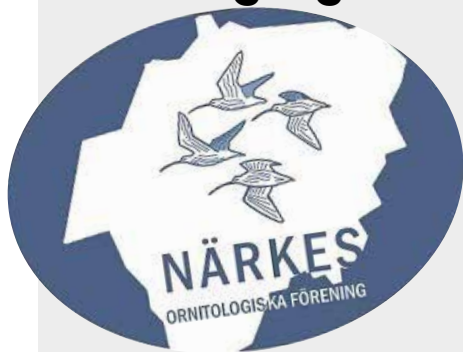
Akvarell (detalj): Staffan Ullström.

stannade sedan kvar en bit in på 2018 till glädje för många skådare. Vittryggig hackspett är den största av brokspettarna, hackspettarter med inslag av rött, vitt och svart i fjäderdräkten. Längden är 25-28 centimeter, vingspannet 38-40 centimeter. Näbben är lång och troligen anpassad till artens födoval. En adult fågel har ljus undersida med tydliga längsgående streck på kroppsidorna. Brösten är svagt med en beige-skär ton och är streckat i svart. Naturskyddsförningen bedriver ett projekt för att återetablera den vittryggiga hackspetten, bland annat föder man upp ungar som sätts ut på lämpliga platser. Under 2024 har strax över 50 individer observerats, bland dessa 18 par varav 12 par lyckats med sin häckning.

MER INTRESSANT ATT LÄSA I DETTA NUMMER:

LEDARE: FÅGELSKÅDNING BÖR PASSA UNGA	02
NU FÅR NOF FLER MEDLEMMAR	04
HÄNG MED PÅ TVÅ HÄRLIGA VÅRRESOR	05
UNG DUVHÖK RÄDDAD AV SNABB INSATS	09
NOF FÅR VÄLKOMMET BIDRAG AV REGIONEN	10
BILDEXTRA: INVASION AV TALLBITAR	11-13
SÅ LINDRAR DU FÅGLARNAS BOSTADSBRIST	18
FÅGELN SOM ÄR KÄRLEKENS BUDBÄRARE	22-23
OBSAT: NORDLIGA ARTER TILL NÄRKE	24-26
DU MATAR VÄL FÅGLAR I VINTER?	27
FÖRENINGSNYTT	28-29
MÖTEN OCH EXKURSIONER	31
KÅSERI: MÅSDRAMAT PÅ VÄSTER I ÖREBRO	32

Varmt välkomna till NOF-gänget!

Nu är vi över 900

■ Tack för att du valt att bli medlem i Närkes Ornitologiska Förening! NOF är föreningen för fågelintresse, fågelskydd och fågelforskning.

Som medlem i föreningen kan du delta på exkursioner och resor, gå på intressanta föredrag och delta i utbildningar. Du som är medlem i NOF får också föreningens fina tidskrift, Fåglar i Närke, hem i postlådan fyra gånger om året. Ditt medlemskap är ett viktigt bidrag till fågelskyddet i vårt landskap. Inom NOF jobbar vi med en rad åtgärder som gynnar fågellivet: vi bygger bland annat bolådar till berguv och pilgrimsfalk, boplatser för hussvalor och tornseglare, boplatzformar till duvhök och hornugglor samt holkar till många andra fågelarter. NOF växer stadigt, och vi är nu över 900 medlemmar. Här är de senaste som valt att bli medlemmar i NOF:

Gisela Keffel, Örebro
Sandra Andersson, Rönneshytta
Peter Bergvall Virtanen, Örebro
Birgitta Franzén, Kumla
Olle Sköld, Degerfors,
Kent-Åke Sohlberg, Degerfors

NOF olika medlemskategorier antal

Ordinarie medlem	692
Hedersmedlem	4
Ständig medlem	3
Ungdomsmedlem	3
Utlandsmedlem	2
Familjemedlem	109
"Integrerad" medlem	114
Totalt:	927

Nu är NOF en länk av de 16 regionala föreningarna som utgör Kedjan.

Fler medlemmar när NOF länkats in i "Kedjan"

NU INGÅR 16 regionala föreningar i den så kallade Kedjan, alltså det som knyter BirdLife Sverige närmare till de regionala fågelorganisationerna. Närkes Ornitologiska Förening är en av de som anslutit sig till Kedjan.

TEXT: ANDERS NYDAHL

Det innebär bland annat att BirdLife Sverige tagit över all administration av medlemsregistret. Om allt går som det ska, har du som är medlem i NOF nu under december månad fått

en avisering för att betala medlemsavgiften. Där kan du också välja till att betala för BirdLifes tidskrift Vår Fågelvärld och några andra tidningar.

Har du inte fått en inbetalningsavi, hör av dig. Det kan bero på att adressen har blivit fel. Det nya centrala registret körs regelbundet mot folkbokföringen, för att i möjligaste mån korrigera felaktiga adresser. Det ger inte 100 procents napp, men det blir säkert bättre

ju längre tiden går.

Vill du bli ny medlem i NOF, gå in på hemsidan och leta upp fliken: Ny medlem. Då kan du betala via Swish eller bankgiro. Medlemsavgiften i NOF är 250 kronor per år. Familjemedlem betalar 50 kronor (flera familjemedlemmar kan registreras på samma avgift).

En överblick över medlemsregistret visar att NOF tack vare Kedjan har ökat medlemsantalet totalt till 927 medlemmar, varav 114 medlemmar har tillkommit som så kallade "integrerade" medlemmar. De bor i Närke, men har hittills bara betalat medlemsavgiften till BirdLife Sverige.

Nu när de integrerade medlemmarna har fått sitt inbetalningskort under december månad får de också en möjlighet att betala för Fåglar i Närke. Vi hoppas att flera av dessa nappar på det erbjudandet.

Ett önskemål från NOFs styrelse: uppdatera ditt mobilnummer och e-postadress i medlemsregistret. Då kan vi i NOF vid enstaka tillfällen tipsa om resor, guidningar och lägga ut notiser för de som önskar.

Har du frågor: mejla BirdLifes medlemsregister. Eller så hör du av dig till NOFs medlemsansvarige: anders.nydahl@telia.com

I vår har du möjlighet att uppleva fåglarna i Stockholms skärgård. NOF arrangerar en härlig dagstur där du får möta våren i skärgården med chans att se ejder, alfågel, sjöorre, svärta och många andra arter.

Stockholms skärgård – ny härlig skådartur

NOF kan nu erbjuda ännu en härlig båttur till Stockholms skärgård för att bland annat få se ejder, alfågel, örnar och sälar. Den sker i april, håll utkik på hemsidan för mer information.

Förra årets succé med en resa ut i Stockholms skärgård, gör att NOF erbjuder en liknande resa i år. Ingenting kan mäta sig mot att möta våren i världens vackraste skärgård. Man har chans att se massor av sjöfågel såsom ejder, alfågel och örnar men även sälar. Strandhuggen sker på utposter

som är krångliga att nå med egen båt så här års.

Förra året kostade skärgårdsresan 1 500 kronor. Då ingick resa från Örebro i minibuss med chaufför, båtresa, förmiddagsfika med ostfralla och eftermiddagsfika med bulle.

Om du ska med får du räkna med tidig avresa från Örebro, cirka kl. 5.30 för att åka till Stavnäs vinterhamn. Man brukar vara tillbaka i vid 20-tiden.

Som sagt, håll utkik för mer information och hur du ska anmäla dig.

Skånerepris i vår efter succéresan

Uppskattade guiden Björn Ander vet var de bästa fågellokaler finns i Skåne.

Under våren 2024 arrangerade Närkes Ornitologiska Förening en resa till Skåne. Den blev mycket uppskattad. Därför arrangerar NOF en ny resa till vackra Skåne och Österlen, den 21–25 maj 2025.

I sakta mak tar vi oss igenom härliga fågellokaler. Förhoppningsvis blommar Österlens alla äppelträd. Vi får uppleva nyutslagen bokskog och frodig grönska.

Björn Ander är guide och han kan Skåne på sina fem fingrar. Det kommer ges utrymme för fina vyer liksom specialare som fältpiplärka, sommargyling, gulhämpling, löv- och klockgroda med mera.

Under hela vistelsen bor vi på samma vandrarhem. Enkelt, men ljust placerat vid havet vid Haväng. Vi gör kortare dagsturer till bland annat Fyledalen, Äspet, Stenshuvud (ganska krävande promenad uppför) och Ravlunda skjutfält.

Avresa den 21 maj på eftermiddagen, åter i Örebro den 25 maj på kvällen. Pris: cirka 4 000 kronor (preliminärt). Då ingår resa i bekväma minibussar, boende, guide, avsättning till resegaranti och fågelskyddsfond.

Anmäl dig till Peter Åslund på NOF, anmälningsavgift 500 kr. Resterande summa betalas senast månaden innan avresa. Anmälan och upplysningar: Peter Åslund, konsult.peteraslund@gmail.com

**Köp boken om Erik Rosenberg
Endast 50 kronor!**

Kontakta:

anders.nydahl@telia.com

eller:

kent.halttunen@outlook.com

Ragnarsson
FASTIGHETER AB

stöder detta nummer av
Fåglar i Närke!

NUMERA ÄR DET HUNDARNA Algot och Ebbot som styr Lars Johanssons fågelskådning. Det blir ofta en tur ut till närliggande Oset med jockarna, och kikaren hänger alltid runt halsen.

Ålder: 72 år

Bor: Hus i Almby, liten stuga på Äsön.

Familj: Två vuxna barn och två barnbarn samt labradorhundarna Algot och Ebbot.

Gör: Numera pensionär, men har många järn i elden bland annat som skyddsjägare, fågelguide och utbildare inom jakt. "När jag var anställd jobbade jag både i det militära och civila försvaret."

Uppdrag i NOF: Sitter i styrelsen och jobbar bland annat med exkursioner, studiecirklar, fågelskydd och jaktfrågor.

AV ALLA SÄTT ATT FÅ ETT INTRESSE FÖR LIVET:

Lars, 5, fångad av en död fågel huskatten tagit in ...

HANS PAPPA brydde sig om fåglar. Han var inte lika påläst som Lars, men det väckte ett långvarigt intresse.

Och ända sedan mormors katt Måns kom in med en bevingad vän i munnen för 67 år sedan har Lars varit fångad av fåglar, både på fritiden och på jobbet.

I dag är Lars 72 år och de två labradorhundarna Algot och Ebbot får bestämma hur dagarna ser ut.

TEXT: CHARLOTTA TIDEMAN FOTO: ARNE LUNDH

– Så fort det börjar ljusna vill dom ut och rastas, så då börjar min dag. Sen kanske det blir en sväng ner till Oset eller till stugan på Äsön, som jag tittar till så gott som dagligen. Och sen måste jag också besöka mina fasaner, som jag föder upp i min gamla fastighet i Norrbyås, som min dotter nu tagit över.

– När jag var barn fanns det fasaner överallt, men i och med att jordbrukslandskapet förändrats så markant, så försvinner mycket av den biologiska mångfalden. Fasaner, rapphöns, storspövar, sånglärkor och starar har minskat

kraftigt sedan jag började skåda för snart 60 år sedan.

Som sagt kom naturintresset tidigt, och när det första fågelminnet dyker upp är han bara en knatte.

– Mina föräldrar hade den här lilla stugan på Äsön innan jag föddes. Egentligen är det bara ett förråd gjort av masonit, men där var hela familjen väldigt ofta, och jag minns också hur vi trängdes i den lilla stugan om det var dåligt väder, berättar Lars.

Bofink, sa pappa

– En dag när vi var ute frågade jag pappa vad det var för fågel vi såg. Pappa, som inte kände till alla fåglar, svarade "en bofink". Så kom det en fågel till och jag frågade samma sak – vad är det för fågel? Och pappa svarade likadant, "en bofink".

– Men vad konstigt, svarade jag, dom är ju inte ett dugg lika! Händelsen satte i gång ett intresse för både fåglar och natur som har följt med sedan dess. Ja, verkligen. Efter det här gick min mamma och köpte "Fåglarna i färg" och jag fick min första fågelbok. Och när jag tittade i boken så förstod jag att en av de där fåglarna var en sävsparv, säger Lars.

Under ungdomsåren med kompisarna utvecklades både intresset och kunskaperna när det gällde fåglar och natur.

– Vi var ett gäng som hängde ihop och vi var likadana. Spelade vi fotboll så hade vi även ett öga på det som hände runt fotbollsplanen. Det kunde ju dyka upp fåglar man aldrig sett tidigare, och vi var snabba att uppfatta sånt och tyckte det var spännande. Jag är uppvuxen i Almby och vi cyklade ofta till Markasjön och Enbuskabacken, där det fanns många spännande miljöer att utforska.

Utbildade soldater

Även i arbetslivet har fågelskådandet haft en plats.

– Under många år jobbade jag med att utbilda soldater, och då var man så klart mycket ute i naturen. Kikaren var alltid med och ibland kunde jag överraska soldaterna med att berätta vad som hände och be dem hålla ögonen öppna. Bland annat minns jag ett tillfälle när vi upptäckte en spelgalen tjäder. Då fick vi mer "fly" än trippa förbi.

Lars gick tidigt med i Fältbiologerna och var också med från start när Närkes Ornitologiska Förening bildades 1978. Innan dess hade

Lars Johansson håller med Erik Rosenberg: efter tiden som artjägare blir man mer och mer naturvårdare.

Det är alltid roligt att upptäcka en fågel. Så är det ju

han jobbat i flera år på Kvismare fågelstation, bland annat med ringmärkning, som ligger honom varmt om hjärtat.

– I över 50 år har ringmärkningen pågått och det ger mycket information och data som också visar hur populationen av många arter har minskat, bland annat lövsångare, stenskvätta, talltita och rödhake, säger Lars.

– Det är arter som är beroende av jordbruk eller skog och som inte klarar sig när förutsättningarna förändras för mycket.

300+ kryss

Lars är inte så aktiv med att rapportera sina observationer och skyller helt enkelt på att han har massor av annat att göra. Någon vurmärare av att kryssa arter är han inte heller.

– Jag håller lite med Erik Rosenberg, som sa att när man passerat artjakten blev många i stället naturvårdare. Dit räknar jag mig, säger Lars som ändå erkänner att han säkert har 300

kryss med råge.

– Det är ju alltid roligt att upptäcka en fågel man inte sett tidigare, så är det ju.

Tornseglaren en favorit

Har du någon favoritfågel?

– Jag har två, gärdsmyg och tornseglare, *Apus apus*, som betyder fotlös. Ett väldigt passande namn, eftersom tornseglare tillbringar nästan hela sitt liv i luften. Men de kan ändå bli 30 år, helt otroligt. Under åren har jag ringmärkt många tornseglare, men tyvärr har de minskat i antal dramatiskt de senaste åren.

Du nämnde Erik Rosenberg tidigare. Hann du träffa honom?

– Han dog 1971, så det blev vid ett par tillfällen när jag var med i Fältbiologerna. Jag minns att han var vänlig och väldigt frikostig att dela med sig av sina kunskaper. Men man fick ju inte störa honom på torsdagar, då hade han något annat för sig, skrattar Lars.

Utbilda dig till fågelguide

■ Tycker du det är roligt att träffa människor och prata om fåglar? Då har du chansen att bli fågelguide. Eller om du redan är guide, anta utmaningen och utveckla din guideteknik.

Närkes Ornitologiska Föreningen arrangerar tillsammans med BirdLife Sverige en tvådagarskurs där du lär dig att bli en bättre fågelguide. Utbildningen äger rum i anslutning till Rånneå i Tysslingen 1–2 mars, under den tid det finns många svanar, gäss och andra fåglar på plats. Det är med andra ord en naturlig plats att i praktiken öva sina färdigheter för att bli en fågelguide och utveckla sin guideteknik.

Utbildningen sker under ledning av Kajsa Grebäck, som har utbildat NOF-guider vid flera tillfällen tidigare.

Under utbildningen får du utveckla pedagogiken och ledarskapet som en guide behöver för att göra en guidning till ett äventyr och angenäm upplevelse.

Kursen kostar 300 kronor för NOF-medlemmar (ordinarie pris 700 kronor, NOF går in och betalar mellanskillnaden). Då ingår förmiddagskaffe, lunch och eftermiddagsfika båda dagarna.

Anmäl dig till utbildningen via Studiefrämjandet.

Hjälp till att räkna örnar i Mellansverige

■ På närmare 90 olika platser i Mellansverige räknas det örnar lördagen den 1 mars.

Det är fältstationen Rödrömmen i Strängnäs som arrangerar den årliga örräkningen. I vårt landskap räknas örnar bland annat runt Hjälmaren, vid Kvismaren och Tysslingen. Det sker mellan klockan 10 och 12.

På vår hemsida får du mer information om platserna där örräkningen kommer att ske och var det finns publika platser där du kan se örnarna.

Kom och hjälp till du också!

Snabb insats räddade den unga **duvhöken**

DEN 8 NOVEMBER ringde personalen på förskolan i Tysslinge till fågelskådaren Martin Karlsson. En hök hade kraschat in i ett fönster, låg på marken och såg skadad ut.

De visste att Martin är fågelvän; hans son Lucas går på förskolan. Trots att Martin hade fullt upp på jobbet som lastbilschaufför åkte han till Tysslinge. Med sig hade han en kartong, som han la den skadade rovfågeln i. Det visade sig vara en ung duvhök, en hane.

Martin hade fullt upp denna dag, så han ringde runt för att få tag i någon som kunde hjälpa honom. Till sist fick han napp hos Lennart Eriksson. Snabbt i väg till Lennart, som tog hand om den skadade duvhöken.

– Jag ringde till ”fågeldoktorn” Staffan Ullström och frågade om råd, berättar Lennart Eriksson.

– Han sa att jag skulle förvara duvhöken i kartongen inomhus över natten. Om fågeln verkade vara okej skulle jag åka över till honom nästa dag, fortsätter Lennart.

Nästa dag verkade den unga duvhöken vara piggare och den levererades till Staffan Ullström, som bland annat har en stor voljär där skadade fåglar kan rehabiliteras. Där fick den mat och omsorg under några dagar.

En vecka senare var duvhöken så pass frisk att den skulle släppas ut i det fria igen. Staffan Ullström åkte då ut till förskolan i Tysslinge. Han samlade alla intresserade barn som fick titta närmare på duvhöken innan den fick fart på vingarna och flög ut som en fri och frisk fågel igen.

SKADAD. Knockad av ett fönster fördes den unga höken av Martin Karlsson till ”fågeldoktorn” Staffan Ullström.

FRISK IGEN. Några dagar senare kom Staffan och visade förskolebarnen, bland annat Lucas, den kurerade fågeln.

– Ett väldigt fint initiativ av Staffan. Både barnen och personalen på förskolan uppskattade att han tog sig tid och visade upp duvhöken, berättar Martin.

Stöd fågellivet med ”Mäster Erik”-boken

■ Det fina bokverket om Erik Rosenberg finns nu i en begränsad upplaga som nu säljs ut av NOF.

Kanske den perfekta presenten till en fågelvän nära dig? Eller dig själv?

När du köper boken (160 sidor) om Mäster Erik stödjer du samtidigt NOFs omfattande arbete för fågelskyddet i vårt område.

Ingen har som Erik Rosenberg beskrivit fåglarnas läten och beteenden, samlade i fälthandboken ”Fåglar i Sverige”. Den har fortfarande en särställning inom den ornitologiska litteraturen.

Många har kallat Mäster Erik för den moderna fältornitologins fader. Erik Rosenberg var ornitolog, journalist och författare, född i Värmland 1912. Fram till sin död 1971 verkade han med utgångspunkt i Örebro. Han upptäckte värdefulla häcknings- och rastplatser för fåglar: bland annat Oset, Kvismaren och Tysslingen.

Boken om Erik Rosenberg har titeln ”Fågelliv betyder orden” och är skriven av **Clas Thor**. Bilderna i boken har tagits av fotografen **Jan-Peter Lahall**. Det är den första biografien om Erik Rosenberg. Thor och Lahall skildrar Mäster Eriks liv, miljöer och möten med dem som verkat tillsammans med Rosenberg, eller som påverkats och inspirerats av hans viktiga gärning. Vill du köpa boken, kontakta anders.nydahl@telia.com eller kent.halttunen@outlook.com.

DU MISSAR VÄL INTE ARTRACET?

DET ÄR en lättsam kryssartävling i landskapet där det gäller att se så många arter som möjligt under en dag.

Tävlingen har pågått sedan 1990 och varje år lockas ett antal skådare att bilda lag och skåda ihop under trivsamma former.

Reglerna är enkla: samla ihop några skådar-kompisar, bilda ett lag och kryssa i landskapet under en dag.

Artracet äger rum lördagen den 4 januari, tävlingen pågår från 00.00 till klockan

16.00. Ställ upp i den vanliga bilårklassen eller i ekoklassen, där du bara utnyttjar miljövänliga färdmedel (går, cyklar eller åker kollektivt; du får naturligtvis kombinera dessa färd sätt). Återsamlingen för artgenomgång och korande av segrare sker vid Naturens hus, vid Oset/Rynningeviken.

Anmäl dig till Urban Tholén: tholenurban@gmail.com eller 070 241 67 63. Har du ingen att tävla med? Kontakta Urban, så ordnar han plats i ett lag.

Håll utkik på vår hemsida och på NOFs Facebooksida för mer information.

Anmäl dig till NOFs nybörjarcirkel

■ Sugan på att lära dig mer om fåglar och kanske hitta kompisar att skåda med? Anmäl dig då till den nybörjarcirkel som Närkes Ornitologiska Förening arrangerar tillsammans med Studieförbundet i vår i Örebro.

Det blir totalt åtta sammankomster, och det handlar om att lära sig grunderna i fågelskådning. De två första träffarna är kvällstid och inomhus. Då får du en teoretisk grund om fåglarna och ett besök på Biologiska museet.

Under studiecirklarna blir det ytterligare sammankomster ute i fält under april och maj. På vardagarna är det kvällstid som gäller, på helgerna är det morgon/förmiddag.

Under kursen får du lära dig mer om bland annat fågelbiotoper, kikare, andra hjälpmedel, Artportalen, fågelappar, forskning, fågelskydd, inventeringar, ringmärkning, sträckräkning, skådareetik och fotografering.

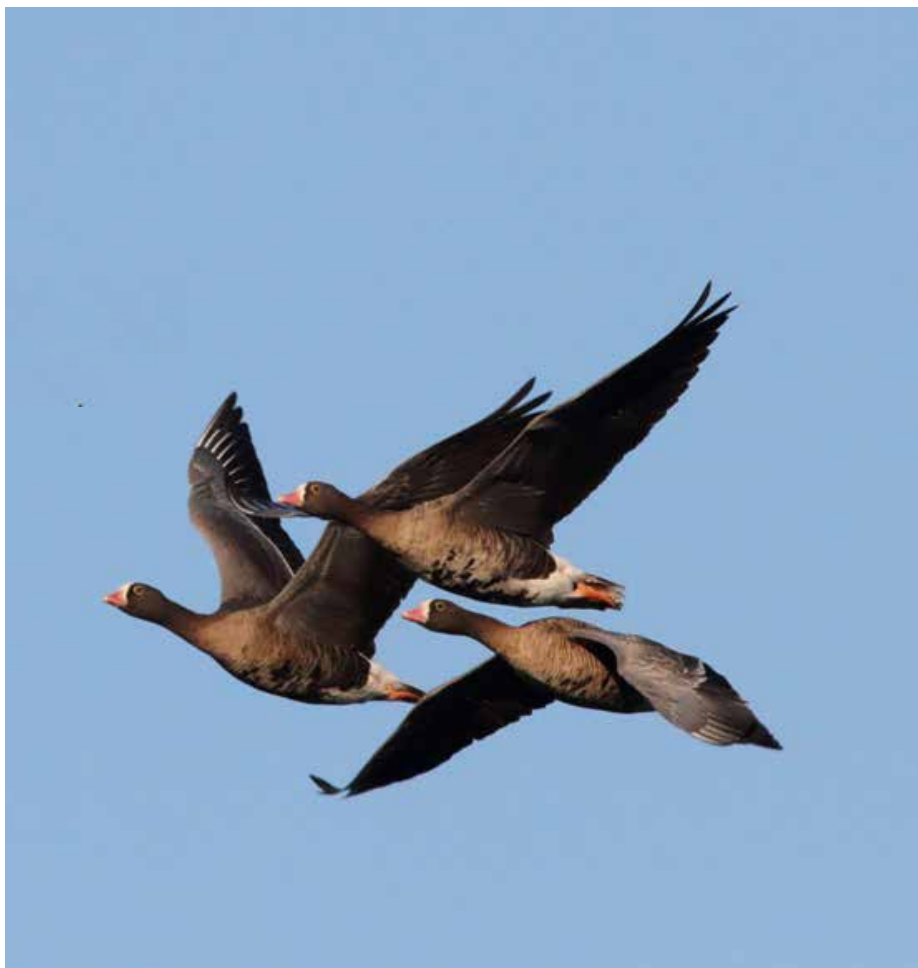
Anmälan till Studieförbundet.

Regionen ger NOF 10 000 i stödpengar

■ Närkes Ornitologiska förening skickade en ansökan om förordningsstöd till Region Örebro län i maj 2024. Nu har NOF fått besked, föreningen får 10 000 kronor i stöd till sin verksamhet.

Region Örebro län delar varje år ut stöd till olika typer av föreningar, bland annat kulturföreningar, idrottsföreningar, politiska ungdomsförbund och nationella minoriteter. Regionens syfte med stödet är att uppmuntra gemenskap och engagemang och därmed skapa ett starkt civilsamhälle. Kravet för att få stöd är att det är en ideell och icke vinstdrivande förening som jobbar mot samhällsnyttiga mål.

Den 6 december beslöt Region Örebro läns kulturnämnd att tilldela Närkes Ornitologiska Förening 10 000 kronor under ett år. I detalj är det inte klart hur vi ska använda dessa medel. Ett tänkbart upplägg är en utbildning riktad mot ungdomsverksamhet och skolor, i samverkan med andra organisationer med naturinriktning.

FJÄLLGÄSSEN flyttar normalt mellan Norrbotten och Nederländerna. I år dök överraskande en flock fjällgäss upp i England. Foto: Niklas Liljebäck

Ny flyttväg kan bli fjällgässens räddning

GENOM ett långsiktigt och medvetet arbete har Projekt Fjällgås lyckats få den lilla spillran av fjällgåspopulationen att öka i antal. En viktig del av projektet går ut på att föda upp ungar i fångenskap, som sedan sätts ut i Norrbottens fjällvärld för att stärka den vilda populationen.

– Tidigt i projektet lyckades vi ändra gässens övervintringsplats från områden runt Svarta havet till Nederländerna. Detta har ökat överlevanden hos de flyttande gässen, säger Sarah Nordlinder.

Men flyttvägen är inte alltid spikrak. Fåglar gör sällan det man förväntar sig. I år har en välkänd ringmärkt hane med partner och ungar, och ytterligare tre fåglar landat i England, vilket fått ornitologer att vallfärda till området. Hanen sattes ut i Norrbottensfjällen 2018 har

sedan dess övervintrat i Nederländerna och häckat i Norrbotten, men gjorde i år en mellanlandning vid Flamborough Head, Yorkshire.

– Vi har också genom GPS-sändare fått ny information om hur fjällgäsen flyttar. Vi vet att de lyfter vid skymning och landar vid gryning. De flyger också högt upp i luften, mellan 800 och 1 000 meter.

– Sedan används dagen för att äta och samla kraft för nästa nattliga flygfärd. Vi har också sett att de flyger med en snitthastighet kring 70 till 80 kilometer i timmen, berättar Sarah..

Fjällgässen påbörjar sin flyttning söderut i oktober och gässen samlas på övervintringsområdena i november.

– Vi kan konstatera att fjällgässen har haft en lyckad flytt till övervintringsområdet. Årets häckning visar på minst 13 kullar med totalt 29 flygfärdiga ungar, vilket ger bra förutsättningar för att bevarandearbetet ska gå i rätt riktning, säger Sarah Nordlinder.

När **tallbitarna** invaderar länet åker skådar**kamerorna** fram

I HÖST har det varit en ny invasion av tallbitar i södra Sverige. Det är tredje gången på fem år som vi får uppleva att denna vackra fågel från norr letar sig söderut. Senaste gången vi upplevde en liknande invasion var 2021/2022.

TEXT: OVE PETTERSSON

Mönstret har varit liknande de tre senaste invasionerna av tallbit. I början av oktober börjar det komma rapporter från norra Sverige att tallbitarna är på väg söderut, ofta från kustlandskapen i Norrland.

I slutet av oktober börjar arten observeras i Närke. För fem år sedan, 2019, rapporteras tallbit från flera platser i landskapet med början den 22 oktober (det finns några ströobservationer några dagar tidigare).

Samma datum, den 22 oktober, noteras de första tallbitarna i Närke vid invasionen med start hösten 2021. I höst nådde tallbitarna vårt landskap den 24 oktober. Sedan dess har de observerats på över 30 olika platser i Närke (se kartgrafiken).

Egentligen stannfågel

Tallbiten häckar i norra Sverige, och visst händer det att enstaka exemplar söker sig ner till mellersta och södra Sverige då och då. Tallbiten är egentligen en stannfågel, men vissa höstar kan många dra västerut och söderut, antagligen för att hitta mat. Det är dock ovanligt att den ses i så stora mängder i södra delarna av landet.

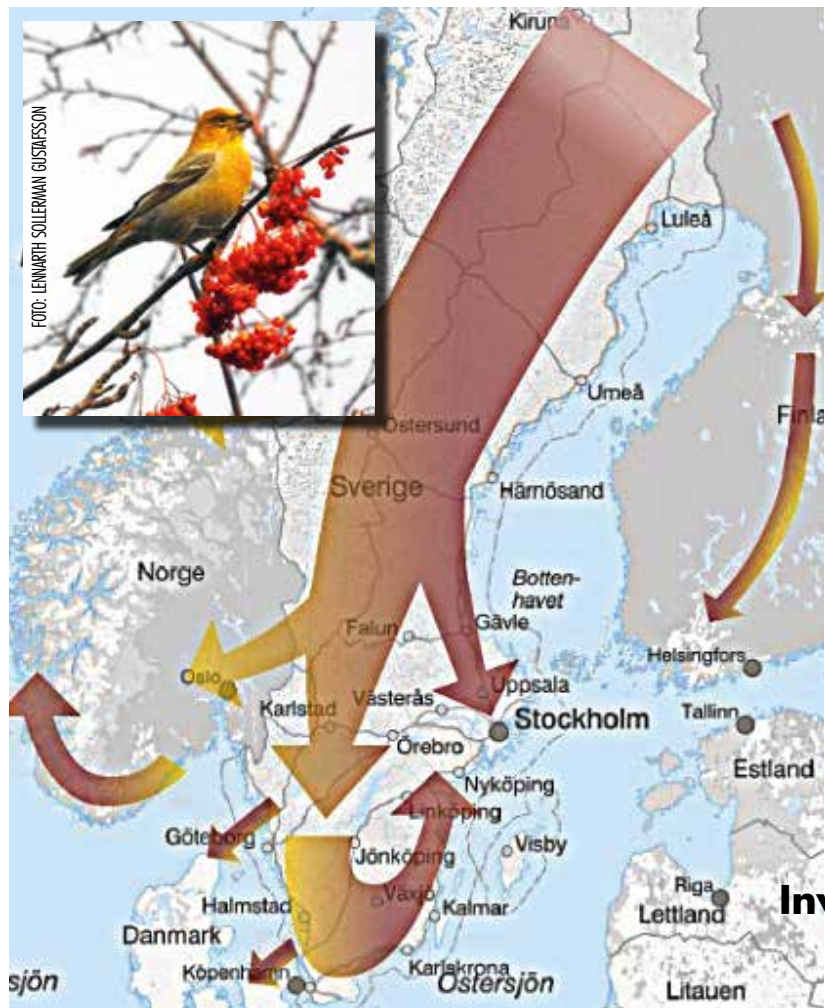
De äter gärna bär, framför allt rönnbär och oxelbär. Fågeln gillar också granfrön, så det kan även löna sig att spana högt upp i granar där tallbitar tyst och försynt kan sitta och äta.

Vid invasionen 2019/2020 sågs de stora flockarna av tallbitarna i Närke fram till den 12 februari (de finns några ströobservationer under andra delar av året). Vid den senaste invasion, 2021/2022 sågs tallbitar fram till den 28 januari i vårt landskap.

Håll koll på denna snygga och oskygga fågel! Och fortsätt rapportera på Artportalen.

Eftersom tallbit är en orädd fågel blir den ofta fotograferad. Vi har bett ett antal fågel-fotografer att bidra med sin bästa bild under denna höst. Påfallande många tycker bara att de har fått bilder av mindre bra kvalitet, och att ljuset varit för dåligt.

På nästa uppslag hittar du bilderna. Håll till godo!

I år liknar invasionen av tallbitar söderut de två tidigare invasionerna. Så här såg det ut när tallbitarna invaderade södra delarna av Sverige hösten 2019.

Invasionen i bilder VÄND!

FAKTA: TALLBIT *Pinicola enucleator*

Tallbiten är vår största fink med en kroppslängd på drygt 20 cm. Den har en kraftig kropp och en lång stjärt. Näbben är kort och grov med en krökt näbbrygg. Gamla hanar har hallonröd fjäderdräkt medan gamla honor och ungfåglar är grågula och orange. Tallbiten har i alla dräkter dubbla vita vingband.

Tallbiten häckar huvudsakligen i gammal, mossrik grandominerad barrskog med inslag av björk och gråal. Påtagligt är att flertalet häckningsmiljöer ligger i områden med hög andel myrmark – eventuellt utnyttjar de förekomsterna av fjolårslingon och kråkbär på tidigt snöfria myrkanter för att äta upp sig inför häckningen. Arten har en ovanligt lång och smal tarmkanal som är anpassad till föda bestående av granens och tallens knoppar och hanblommor, videknoppar och videfrön, frön från enbär, lingon, tranbär, odon, blåbär och rönnbär. Tallbiten bygger ett skålformat bo av fina kvistar bestående av mest gran. Boet placeras intill stammen, vanligast i gran. Äggläggningen (3–5 ägg) sker från senare delen av maj till mitten av juli. Äggen ruvas av honan i 13–14 dygn. Ungarna blir flygfärdiga efter cirka 14 dygn och självständiga efter ytterligare tre veckor. Lavsorken är en vanlig boplundrare. Tallbiten flyttar normalt endast begränsade sträckor inom norra barrskogsregionen och de flesta vintrar ses den endast i mycket liten omfattning utanför häckningsområdet.

Tidigare större invasioner i Sverige har inträffat bland annat hösten och vintern 1976–77, 2000–2001 och 2012–13.

KÄLLA: ARTDATABANKEN

FOTO: BIRDNERDS

FOTO: MARIA WANCHE

FOTO: PELLE GRAHN

Här syntes tallbitar under hösten

Grafiken från Artportalen visar var tallbitarna observerades i vårt landskap under hösten.

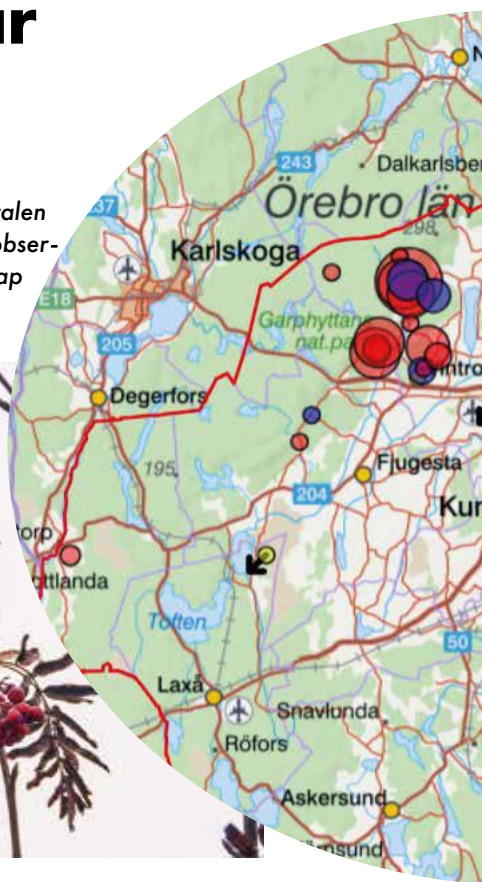

FOTO: EVA GEORGII-HEMMING

FOTO: PER HASSELGREN

FOTO: LENA ASP

FOTO: PATRIK HEDENGREN

FOTO: INGELA SÄRNHOLM

FOTO: BENGT ANDERSSON

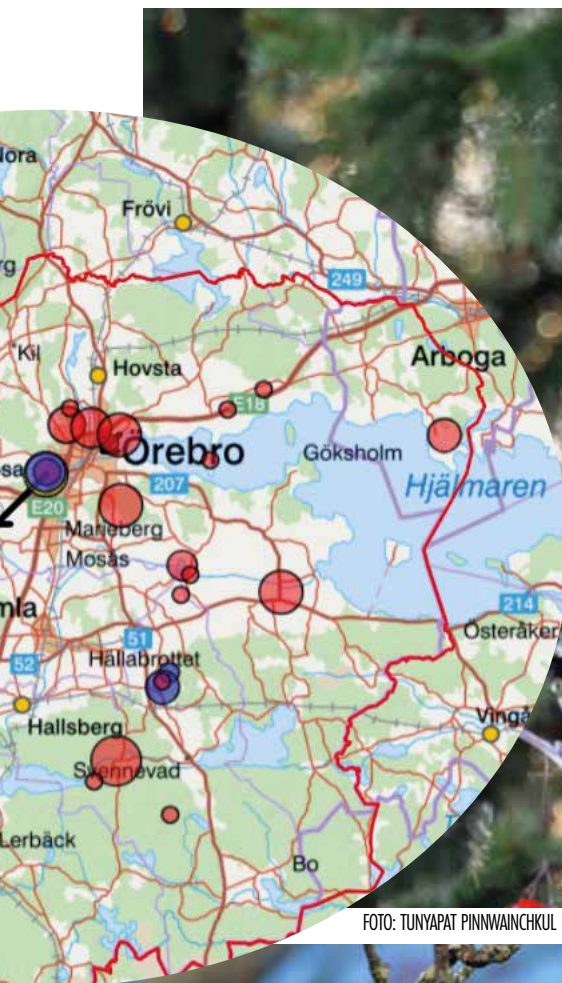

FOTO: TUNYAPAT PINNWAINCHKUL

FOTO: LENNART SÖDERKVIST

FOTO: ANNALENA HELLSTRÖM

SÅ HÄR LYCKLIGA blev NOF-resenärerna när de letat fram den här "skulkiga" ökensångaren vid Björnsnabben på norra Öland.

Till slut fick vi den **skulkiga** öken

EN ÖKENSÅNGARE larmas ut vid norra udden. NOFs Ölandsrese- närer, som är på södra delen av ön, tvekar. Fågeln är "skulkig". Men reseledaren Ronnie Lindqvist tvekar inte.

- Det är bara lite mer än en timme, säger Ronnie övertygande. Alla som åkt med Ronnie vet att han är en tidsoptimist, och dagen börjar också gå mot eftermiddag och mörkret lägger sig snabbt. När vi passerar Stenåsa på väg norrut, noterar några att körtiden till norra udden är 1 timme och 39 minuter...

TEXT: PETER KLEVNÄS

Av larmen att döma visar sig den lilla sångaren bara sporadiskt när den födosöker bland mollorna vid Björnsnabben, inte långt från Långe Erik. Den är "skulkig", svårsedd med andra ord.

NOFs reseledare kör effektivt norrut, men

inga fler larm kommer under tiden. Om den ses bör den larmas ut, tänker vi – men ingen säger något. Det gäller att hålla modet uppe – och det är långt att köra tillbaka om man går bom.

Väl framme är vi alla snabbt ur fordonen. Några tvekar om de ska ta med tubkikarna. Vi traskar fram till den lilla viken där fågeln senast observerades. Där står fem-sex molok-na skådare.

Osynlig i timmar

– Den har inte setts på flera timmar, säger en av dem som verkar ha gett upp hoppet. Men NOF-resenärerna kommer med förnyad kraft. Kent Halttunen går nere vid strandkanten – och vips stöter han upp en liten gråbrun sak som flyger in i ett buskage.

Sandra Tengelin, som har ett falköga, upptäcker ökensångaren i nästa buske. Men den flyger snabbt vidare ut på den lilla udden som är full av små buskar.

Efter en viss tvekan är vi nu 15–16 skådare som sakta går fram för att se över den lilla åsen. Och där sitter den: en ökensångare och den visar upp sig i solen. Den flyttar sig lite grann mellan buskarna, men den är hela tiden synlig, till glädje för alla oss skådare. Som om den kände på sig att vi alla ville se den rara fågeln. Livskryss för de flesta av oss NOF-resenärer, och resan tillbaka till boendet på södra Öland blev mycket behagligare.

Ökensångaren häckar i Centralasien och övervintrar i ett område från Afrika till Indien, sällsynt gäst i västra Europa. I Sverige ses den någon till några gånger per decennium: en raritet alltså!

Den samarbetsvilliga rödfalken vid Torhamns udde i Blekinge var värd de extra timmarnas bilresa.

Anders Eriksson och Per Salomonsson fotar minst fyra eller möjligen sex kungsfåglar som kurar ihop sig i en värmande gruppkräm för att överleva natten.

Åka eller inte åka till norra udden? Reseledaren Ronnie Lindqvist tillsammans med Peter Klevnäs, Anders Eriksson och Jan Bernhardsson.

SKÅDNING från morgon till kväll. Dagens sista ryck: span efter kornsparv i solnedgången.

sångaren på udden

I övrigt på Ölandsresan. Första dagen, fika på Café Colombia i Kisa på nervägen och sedan stopp vid Beijershamn. Skönt att få röra på sig efter den långa bilfärden.

Nästa stopp blir vid Albrunna, där ska en kungsfågelsångare finnas i en dunge. I tallkronorna förflyttar den sig snabbt och vi får alla se den: en liten, ganska kungsfågellik irrgäst från Asien.

Dvärgmåsar i soluppgången

Varje morgon möter vi soluppgången vid södra udden. För mig var det särskilt kul att återse dvärgmåsen, som födosökte i vågtopparna. En dag var det ett hundratal individer. Det fina ljuset vid 9-tiden bidrog till en toppenfin observation, en upplevelse att följa dessa.

En annan mer ovanlig gäst var härfågeln, som uppehöll sig i trädgården vid fågelstationen. Sedan fika på Fågel Blå, kaffe och nybakt wienerbröd. Soluppgång på udden, skådning och fika. Varje morgon, trevlig start på skåddagen. Efter fiket besök vid olika lokaler: Ottenby lund, Gräsgårds hamn,

Stenåsabadet med flera. Ja, Stenåsabadet hade en del att visa oss, brandkronad kungsfågel till exempel. Ny för mig

Med 109 arter på artlistan från Öland gjorde vi ytterligare en avstickare sista dagen: en rödfalk vid Torhamns udde i Blekinge. Resan hem skulle förlängas med ett par timmar, trots det for vi till Blekinge. Och vi fick se rödfalken, den vackra hanen uppehöll i ett mycket begränsat område. Spejande från en gren dök den ner till marken och fängade något, oftast var den bara 15–20 meter bort. Kanonobsar med andra ord.

En Ölandsresa fylld av fina fågelobservationer avslutades med hemfärd i stor belåtenhet. De vanligaste fåglarna är nästan inte omnämnda med namn; de speciella, rara, har fått stor plats. Det kan bero på att jag personligen har fått mersmak på det nya. Även om de nya (för mig) fåglarna kändes viktiga, var det övriga skådandet det stora i minnet av resan. Många arter, trevligt och hjälpsamt sällskap.

– Har alla sett? var en återkommande fråga från reseledaren eller någon annan. Omtänksamt och lärorikt.

Fjällvråkar ägnar sig åt foxtrot-migration

MÅNGA fåglar flyttar varje höst till varmare breddgrader och återvänder till sina häckningsplatser på våren. Men det finns även fågelarter som fortsätter förflytta sig under hela övervintningsperioden.

Fjällvråken hör till dessa fåglar, som har en specifik övervintringsstrategi. Under sommaren häckar de i Arktis och norra delarna av Norden. På hösten flyger de ungefär 150 mil söderut i relativt snabb takt under två veckors tid, men de stannar inte i det området utan fortsätter förflyttningen, visar en ny studie från Max Planck Institute of Animal Behavior. De rör sig först ungefär 100 mil åt sydväst i långsam takt under vintern. Hastigheten är nu ungefär en tiondel av den som användes under flytten "rakt" söderut. I mitten av vintersäsongen vänder de och påbörjar en resa mot nordost i takt med att snögränsen flyttas och det börjar bli dags att återvända till häckningsområdet. De är därmed i ständig rörelse under hela säsongen.

Växlar i foxtrottakt

Forskarna kallar den här förflyttningsprocessen för "foxtrotmigration" eftersom den växlar mellan snabba och långsamma rörelser, precis som i dansen foxtrot.

Resultaten från studien visar också att det som kan se ut som en generell populationsminskning kan vara en omfördelning. Det vill säga att om fjällvråkarna minskar i ett område så kan det handla om att de rör sig i andra områden än de brukar under vintern på grund av snötäcket, som är den viktigaste faktorn för deras rörelser. Snötäcket påverkas i sin tur kraftigt av klimatförändringarna, vilket kan medföra att fjällvråkarna ändrar sina flyttmönster.

– Vår studie understryker vikten av att spåra djur året runt. Den visar att spårningsteknik kan avslöja viktiga aspekter av djurens liv och ta fram avgörande information för att hjälpa dem övervinna de utmaningar som vi kan ta ansvar för, särskilt i denna tid av miljöförändringar och politiska utmaningar, säger Martin Wikelski, huvudförfattare till publikationen och chef för Max Planck Institute of Animal Behavior.

Bra start – och sen kom mera!

NÄR VI STÅR vid Getteröns naturrum, första förmiddagen på resan, har en rosenstare larmats ut. Den ska finnas på strandängarna intill. Snart har vi alla fått in den i kikarna; en fin ungfågel visar upp sig på nära håll. Det blev en bra start på årets Falsterboresa med NOF.

TEXT: JAN BERNHARDSSON

Då hade vi redan hunnit med lite havssulor och toppskarvar längst ute på Gubbanäsan, utanför Varberg. Med den starten var förväntningarna naturligtvis höga när vi styrde bilarna mot Falsterbo. Inte blev det sämre av att vi stannade till utanför Helsingborg för att kryssa en trädgårdsträdskrypare. Efter mycket letande i ekskogen hördes den och vi fick se den också.

Fredag morgon startade vi i gryningen på Nabben vid Falsterbo. Det blåste som vanligt och tyvärr lite i fel vindriktning. Efter några timmar blev det i stället ett besök i Fyledalen och närliggande lokaler för att kolla in rovfåglar: det blev många fina obsar på havsörnar, glador, ormvråkar och mycket annat.

På väg till vårt boende i Falsterbo fick vi en rapport om att en nattskärra sitter i en talldunge mitt över kanalen, alltså väldigt nära från vårt vandrarhem. Vi hittar den också efter stunds letande. En häftig fågel att se när man tidigare bara hört den.

Lördag morgon blir det åter en tidig start vid Nabben. Sedan bar det i väg till Ljungen för att spana efter utsträckande rovfåglar. Efter ett par timmars skådande med hökar, glador och vråkar började vi fundera på andra lämpliga lokaler.

Då händer det: Björn Ander, vår suveräne reseledare, har fått larm om att två mindre skrikörnar flugit över Falsterbo kanal. De båda örnarna är på väg mot oss där vi står på Ljungen.

Nu skärper vi alla våra sinnen och tittar intensivt över trädridåerna. Plötsligt kommer skrikörnarna med kurs rakt mot oss och kretsar över oss en stund. Många i gruppen får ett tungt livskryss och glädjen över denna upplevelse är stor och äkta. När vi så småningom samlat oss på parkeringen för att åka vidare, skriker Björn så högt att det måste ha hörts ändå bort till Simrishamn att en tredje mindre skrikörn kommer över oss. Örnarna hade olika ruggningsluckor i vingarna, så att det gick att se skillnad på dem. Dessa upplevelser firade vi på Fiskerestaurangen i Skanör senare på lördagskvällen.

Söndag morgon startade vi på Nabben med fortsatt fina obsar och sedan fika på Falsterbo fyr. Minibussarna tog sedan sikte på Skyttis Hage i sydöstra delen av Ljungen. En brun glada kom fint över oss och snart hade vi också fått syn på de svarthakade buskskvättorna, det verkade vara en liten familjegrupp med både vuxna och årsungar.

Vid Spillepeng i utkanten av Malmö kunde vi bocka av vit stork och plötsligt hade vi möjlighet att slå förra årets reskryssantal. Detta gjorde vi några hundra meter innan vi nådde Smålandsgränsen på väg hem. En nötskrika flög över vägen och vi hade kryssat hela 130 olika arter under fyra härliga skådardagar med likasinnade.

NOF-gänget spanar efter bland annat vadarer på Sandön. Från vänster: Staffan Ullström, Gunilla Lagesson, Inger Holst, Jonathan Waern, Annika Eriksson, ??, Anders Eriksson, Anders Silvertärn, Jan Bernhardsson, Christer Tegebro, Peter Klevnäs och Anders Nilsson.

MINDRE skrikörn var en av höjdpunkterna på årets NOF-resa till Falsterbo. Inte bara en och två olika individer utan också sannolikt en tredje skrikörn observerad.

VAD ÄR det för slags groda som hägern har i näbben?

Hökblick.

SKÄRFLÄCKOR

går inte att se sig mätt på.

ATT LETA efter en trädgårdsträdkryp är inte alltid enkelt. Det gäller att titta uppåt, men framför allt lyssna efter rätt fågel. Från vänster: Björn Ander, Inger Holst, Peter Klevnäs, Anders Eriksson, Jonathan Waern och Anders Silvefärn.

Unik rödögd vireo siktad på Djurgården

■ En för Sverige unik fågelart observerades för första gången i landet – på Djurgården i Stockholm.

Det handlar om en nordamerikansk tätting, rödögd vireo, enligt Raul Vicente, ekolog och ledamot i föreningen BirdLife Sveriges raritetskommitté, som kvalitetssäkrar vilka arter och underarter som har påträffats i Sverige.

När kommittén har fått en observationsrapport från en fågelskådare bedömer man om det rör sig om rätt art för att sedan kunna föra in fyndet i Sveriges lantbruksuniversitets artdatabank.

Kommittén har när det här skrivs ännu inte behandlat rapporten, och därför går det inte att bekräfta att det handlar om en rödögd vireo.

– Men personligen tycker att det ser bra ut, säger Vicente.

Över 300 ägretter i Hornborgasjön

■ Ägretthägern fortsätter vara framgångsrik i Sverige. Den har ökat snabbt i antal och nyligen slogs det ett nytt rekord med över 300 individer i samma sjö.

Lördagen den 14 september 2024 slogs ett nytt rekord för ägretthäger i Sverige. Hela 350 individer räknades in enbart i Hornborgasjön. Det är en fördubbling av tidigare högsta antal ägretthägrar som ses i samma område, och visar också vilken otrolig utveckling den stora vita fågeln haft i Sverige under de senaste åren.

Om man tittar i Artportalen var ägretthäger en stor raritet fram till för 10–15 år sedan. Då sågs det ungefär lika många ägretthägrar under ett helt år i hela Sverige som i år rastade i Hornborgasjön under en septemberhelg. Den 23 september räknade man in 118 ägretthägrar i Kvismaren.

Världens äldsta ringmärkta fågel, Wisdom, 74 år, lägger ägg med ny partner

■ Världens äldsta ringmärkta fågel, laysanalbatrossen Wisdom 74 år gammal, ruvar just nu på vad som tros vara hennes 60:e ägg. Rekordfågeln återvände nyligen

Här lär vi oss **allt om** hur man bygger fågel**holkar**

SÅ HÄR SÅG det ut förra året när deltagarna lärde sig bygga både små och stora fågelholkar. Dessutom bidrog deltagarna till NOFs fågelskyddsarbete.

NU HAR DU chansen att lära dig allt om att bygga fågelholkar, både teori och praktik. Dessutom hjälper du NOF att stärka fågelskyddet.

Vid tre tillfällen med start i januari får du möjlighet att bygga olika typer av fågelholkar. Några får du ta med hem, andra ska sättas upp på lämpliga platser.

Närkes Ornitologiska Förening och Föreningen Hantverket arrangerar tillsammans med Studieförbundet en studiecirkel i konsten att bygga fågelholkar. Som du kanske vet råder det bostadsbrist bland fåglarna.

Under studiecirkeln får du som deltagare kunskap om de olika hålbbyggande arternas livsbetingelser och krav på hålligheter. Det blir

teori och praktik om hur man bygger holkar för: kattuggla, sparvuggla, knipa, storskrake, skogsduva, stare, svartvit- och grå flugsnappare, rödstjärt, trädskräpar, pilfink, talgoxe, blåmes, titor och tornseglare samt hussvala. För vanligare arter ska flera holkar byggas. Även strömstarens och kungsfiskarens krav på boplatser går vi igenom under kursen.

Studiecirkeln omfattar tre träffar på kvällstid på torsdagar: 30 januari, 6 februari och 20 februari, mellan klockan 18 och 20.30 i Navets skola i Örebro, slöjdsalen.

Det finns plats för åtta deltagare. Det är bra om du har en egen skruvdragare. Anmäl dig till Studieförbundet. Holkkursen kostar 395 kronor, då får du med dig två holkar hem. För mer information: Kent Halttunen 070 216 11 30, kent.halttunen@outlook.com

till viltreservatet på Midwayöarna i Stilla havet. Wisdom har haft en och samma partner länge, men nu har hon bytt verkar det som. – Vi är optimistiska vad gäller att

ägget kommer att kläckas, säger Jonathan Plissner, ansvarig biolog för viltreservatet, i ett uttalande. Det känns som Hotell Romantik! Grattis Wisdom!

STAFFAN Ullström visar upp vråken som till stora delar liknar en vanlig ormvråk. Men det finns detaljer som "fågeldoktorn" reagerade på, bland annat formen och färgen på stjärtfjädrarna.

Kan trafikoffret visa om stäppvråken finns här?

FÅGELDOKTORN Staffan Ullström tog emot en trafikskadad vråk som han tyckte såg annorlunda ut. Kanske är den en av de första konstaterade och säkerställda stäppvråkarna i Sverige?

När Olle Östling var på väg till Norrköping i slutet av november dök plötsligt en vråk upp framför bilen.

Det var vid på riksväg 51 vid Ljusfallshammar och kollisionen var oundviklig. I backspeglens såg Olle att fågeln hamnade i diket.

Han stannade bilen, gick tillbaka och tittade till det som han uppfattade var en ormvråk. - Vråken var vid liv och rörde sig.

- Jag tänkte att den trots allt kanske klarade sig men var lite omtumlad, berättar Olle och åkte från platsen. När han körde tillbaka från Norrköping några timmar senare, såg han att vråken fortfarande var kvar i diket.

Då tog han fågeln, la den i en tygpåse och tog med den i bilen hem till Örebro. Olle fick hjälp med att leta reda på "fågeldoktorn" Staffan Ullström som tog hand om den skadade vråken.

- Jag reagerade direkt på att framför allt stjärten inte var lik en vanlig ormvråk.

Den var smal och mer lik stjärtfjädrarna på en tornfalk, berättar Staffan som har anledning att vara observant på detaljer eftersom har

också är duktig fågelillustratör. Staffan försökte rehabilitera den skadade vråken under helgen, men konstaterade snart att den var helt förlamad i bland annat benen. Det fanns inget annat att göra än att åka till en veterinär och avliva den udda vråken.

- Sedan började jag ändå fundera över vråken. Kunde det vara en stäppvråk, säger Staffan. Han började undersöka vråken lite mer noggrant och såg att det fanns detaljer som skiljer den från en "vanlig" ormvråk.

Till saken hör att ormvråkar varierar väldigt mycket i sina fjäderdräkter. Men det finns en ras av ormvråk som kallas stäppvråk (*Buteo buteo vulpinus*). Den häckar i Finland och österut i Sibirien. Det har vid flera tillfällen förts diskussioner i fågelskådarekretsar om stäppvråken ändå inte ska betraktas som en egen art. Det finns bilder på Artportalen och i andra forum där frågan ventilerats.

Staffan Ullström tog därför kontakt med Naturhistoriska riksmuseet där man bland annat tar emot rovfåglar.

- Och de var intresserade av den udda vråken, förklarar han.

Nu har vråken skickats till Naturhistoriska för analys. Kanske är det första gången som det kommer in en död stäppvråk som kan analyseras med hjälp av dna? Därmed skulle den udda vråken kunna vara den första konstaterade stäppvråken i Sverige.

Falk jagar kustpipare på extrema höjder

Ny forskning visar att rovfåglar kan jaga flyttande fåglar tre kilometer ovanför våra huvuden och att jakten kan pågå länge.

De senaste åren har det publicerats ny information om höjrekord för flyttande fåglar. Dubbelbeckasiner registrerades på hela 8 700 meters höjd.

Eleonorafalkar har registrerats göra flygningar på upp till 3 500 meters höjd och nu har forskare från Lund och flera andra internationella lärosäten, kunnat avslöja en skånsk pilgrimsfalk med att döda en flyttande kustpipare på 3 000 meters höjd. Det är första gången en rovfågeljakt konstateras på så hög höjd.

Kustpiparen hade försetts med en sändare av ett nederländskt forskarlag som ville följa dess rutt. Den specifika sändaren kunde ge väldigt tydliga detaljer om kustpiparens sista tid i livet. Den 27 maj klockan 21:58, 25 minuter efter solnedgången, slog pilgrimsfalken till på minst 2 882 meters höjd. Då registrerade sändaren en snabb minskning av flyghöjden och två minuter senare var sändaren stilla på samma plats - i närheten av ett pilgrimsfalks bo i Skåne.

- Tidigare har det inte funnits några bevis för att rovfåglar regelbundet jagar på så höga höjder, säger Åke Lindström, biologiprofessor vid Lunds universitet.

Han poängterar också det anmärkningsvärda i upptäckten:

- Naturen är fascinerande! Redan att en flyttfågel som kustpiparen flyger hundratals mil non-stop på flera tusen meters höjd är spektakulärt. Att pilgrimsfalkar under häckningen gör sig besväret att ta sig upp till så höga höjder för att jaga kustpipare är också häftigt, säger Åke Lindström.

Eftersom sändaren registrerade en plötsligt ökad acceleration 15 minuter precis före att sändaren snabbt närmade sig marken, tror forskarna att kustpiparen upptäckte pilgrimsfalken omkring 21:43 och därefter ägnade en hel kvart med att försöka undkomma den snabba rovfågeln. En kamp som kustpiparen den här gången förlorade, klockan 21:58 den 27 maj 2024.

Från tajgan till betongkryss!

HAR DU NÅGON gång provat "betongskådning"? Det är en något udda känsla att promenera i full skådarkundering i stadsmiljö, men det var så årets resa till Hönö inleddes.

TEXT: MONICA HOLM

Anledningen var den tajgasångare som rapporterats från Drottningtorget mitt i Göteborg. Och visst var den där! I träden utanför Hotell Eggers, nära centralstationen, hoppade den runt och bjöd på en oblyg uppvisning.

När vi ändå var mitt i betongen fortsatte vi skådandet i staden. En mandarinand hade också rapporterats i närområdet. Den hittade vi inte, men däremot några rörhönor.

Nästa stopp blev vid Torslanda golfbana och mudderdammarna. Den rapporterade svart-hakade buskskvättan satt där och väntade på oss. En promenad i området bjöd på fler fina fågelobsar, bland annat blås- och snatteränder, enkelbeckasin och mycket annat.

På Torslanda golfbana fanns också torn-falk, smådopping, fler rörhönor och sothöns. Berglärkorna som brukar ses, ville inte visa sig för oss.

Så åkte vi mot Hönö och Hans Waerns fina hus på Fotö, där vi inkvarterade oss. Vackert med utsikt mot Vinga fyr, och hur många kan säga att de har ejder utanför sin veranda?

Lördag morgon var det skådning på Kråkudden. En något krävande vandring krävs för att ta sig till vindskyddet, men väl där bjuds du på en fantastisk utsikt och idealisk plats att skåda havsfågel från.

Just denna dag var havet ganska stilla, men vi såg ändå bland annat en havssula, svärta, toppskarv, prutgås, skärnsnäppa, tordmule, strandskata, sjöorre och massor, massor med rastande och sträckande ejder.

En av NOF-resenärerna, Seppo Leppälampi, satt som bäst och njöt av det hela när han plötsligt hörde kråkor som varnade.

– Det är nog en duvhök, sa han.

Och visst passerade en duvhök precis utanför vindskyddet. Det var en något otippad fågel på den platsen.

Vid lunchtid lämnade vi Kråkudden och åkte vidare mot Rörö. Där vandrade vi runt i det vackra naturreservatet. Hans Waern trampade lite extra i våtmarken och därmed fick vi alla se en uppflygande dvärgbeckasin.

BETONGSKÅDNING mitt i Göteborg city för att spana in en tajgasångare.

Från vänster: Elisabet Torgå, Lasse Eklund, Lena Asp, Hans Waern och Monica Holm.

Ute i havet fiskade tordmule och flera tobisgrisslor och inne på land flög ängs- och skärpiplärkor. Vi letade brandkronad kungsfågel bland alla vanliga kungsfåglar, men fick nöja oss efter en stunds letande i buskarna utan resultat.

Lite trötta men mycket nöjda åkte vi hemåt när det plötsligt larmades ut en kungsfågelsångare. Väl på plats möttes vi av en trevlig man som visade oss var fågeln uppehöll sig. Alla kunde höra några tydliga lockläten. Jag själv fick ett nytt livskryss, då jag även lyckades se den sittandes i en buske. En annan rolig obs på samma plats, var både herr och fru duvhök som flög förbi.

Lite lagom lufsiga och rufsiga åkte vi på kvällen direkt till bokat bord på restaurang Hamnkrogen i Hönö. De tog emot oss ändå, kanske har de sett okammade fågelkådare tidigare?

Efter god mat och dryck somnade sedan alla ovaggade. Ja, inte på restaurangen, utan vi orkade faktiskt ta oss hela vägen hem till stugan.

Söndagsmorgonen bjöd på regn. Majoriteten av sällskapet var mindre sugna på den slippri-ga vandringen på hala stenar till vindskyddet på Kråkudden. Det fick bli en rundvandring längs Slingan på Hönö. Vid ringmärknings-platsen Sudda kunde vi stå under tak medan regnet öste ner, så vi fick i oss lite fika. Skäggmesarna, som brukar finnas där, var tysta men

pilfinkar och gråsparvar lät desto mer. En stenkäck gäckade oss med sina lock innan vi till slut kunde artbestämma den.

Nästa anhalt blev Lapposands badplats, där några lättskådade skärpiplärkor visade upp sin bästa sida. När vi precis skulle åka fick Elisabeth Torgå se en liten fågel, som både Lena Asp och Hans Waern lyckades fotografera. Efter en del spännande fotoredigering och hjälp utifrån kunde fågeln artbestämmas till en järnsparv. Det sätter lite extra krydda till fågelkådandet när man får klura en stund tillsammans.

Innan hemfärd tjatade jag till mig ett sista försök på berglärka vid Torslanda golfbana. Väl framme vräkte regnet ner, och en sparvhök lyckades skrämma upp precis allt som fanns på golfbanan (ja, kanske inte de mest inbitna golfarna), så det blev tji på berglärkor igen.

Det blev faktiskt tji på flera arter som brukar ses på denna Hönöresa, men som fågelkådning är – i stället andra fina och oväntade upplevelser. Vi fick ihop 83 arter.

Höjdpunkt? Som vanligt – helhetsupplevelsen: Det trevliga sällskapet, vackra miljöer, fina fågelobsar och det oväntade. Och ett stort tack till Hans Waern som så generöst delar med sig av platsen, sitt hus, sin kunskap, sin guidning och inte minst, sitt oändliga tålamod.

BIDR: LENA ASP, HANS WAERN, SEPPÖ LEPPÄLAMP

TAJGASÅNGAREN. Här sitter den i ett träd på Drottningtorget i Göteborg och låter sig beskådas av NOFare och andra nyfikna.

VINDSKYDDSSKÅDNING. Från vindskyddet vid Kråkudden längst ut på Hönö är det oftast behagligt att skåda havsfåglar. Från väster: Seppo Leppälampi, Elisabet Torgå, Lena Asp och Monica Holm.

EJDERSKÅDNING. NOF-resenärerna såg mängder av sträckande och rastande ejder på sin tredagarsresa till Västkusten i slutet av oktober.

GOLFBANESKÅDNING. Spanare på golfbanan vid Torsland: Lasse Eklund, Lena Asp, Monica Holm och Seppo Leppälampi.

VANDRINGSSKÅDNING. På Västkusten finns många fina vandringsleder som blir en skön omväxling till havsskådningen. Det fick Seppo Leppälampi och Elisabet Torgå erfara.

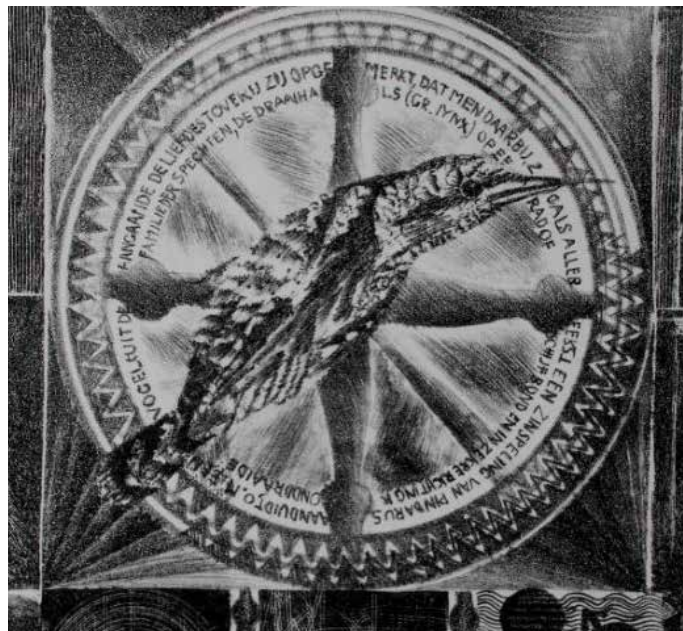
KLIPPSKÅDNING. Lasse Eklund spanar ut över havet, kanske för att om möjligt upptäcka en islom?

FOTO: VALDEMAR ANDERSSON

GÖKTYTAN ÄR på många sätt mytomspunnen. Den har ibland kallats för kärlekens budbärare.

Foto: Valdemar Andersson

SÅ HÄR KUNDE ett snurrande hjul se ut under antiken, lägg märke till göktytan i hjulets mitt.

Göktytan magisk redan

EN FRANSK ringmärkare visar upp en göktyta.

Han håller fågeln i handen och säger:

– Det här är en magisk fågel.

Fågelskådare jag mött och ornitologer på fågelstationer brukar beskriva göktytan som en trevlig fågel, den är lätt att förstå. Men magisk, vad betyder det?

TEXT: PÅR O WENDELSTAM

Efter några års nära bekantskap med den säreigna hackspetten, började jag fundera på bakgrunden till att den ibland kallas "kärlekens budbärare". För att reda ut saken finns bara ett sätt – att gå till källorna.

Göktytan kallas för "kärlekens budbärare" enligt sin mytologiska historia. Under antiken och i gamla tider hade göktytan i folkliga föreställningar en viktig roll som kärlekskurir.

I det gamla Grekland trodde man inte att en så genomträngande ljuv, men samtidigt grym och galen besatthet som kärlek, kunde uppkomma i oss människor av vår egen kraft.

Ansågs kunna lösa kärleksbekymmer

Göktytan under antiken ansågs vara insatt i kärlekens mystiska dynamik och kunde vara behjälplig med att lösa kärleksbekymmer.

Fågelvärlden utgjorde en förgård till gudar-

na – en sluss mellan livet och döden, mellan människornas och gudarnas värld. Den som hamnat vilse i sina känslor kunde genom flygande ombud, fåglarna, få hjälp att förstå känslorna och uppleva dem som meningsfulla. Djupt kända behov som haft med kärlek att göra, har människan kanske i alla tider låtit blommor och fåglar ta hand om.

Simaetha föll för en svettig yngling

Den grekiska skalden Theokritos skildrar i sin dikt Idyll, också kallad Förhållningen, som skrevs på 200-talet f.Kr, hur den unga kvinnan Simaetha beklagar sin olyckliga kärlek. Hon har gått och förälskat sig i en ung man vid namn Delfis, som hon fått syn på när han kom ut från en fåktsal, grant svettglänsande.

Kärleken drabbar henne fullständigt med ursinnig kraft, hon faller ihop och genomgår en drastisk förvandling. Hon bestämmer sig för att vara rakt på sak och erbjuder sig villkorlös till honom. Simaetha skickar sin tjänsteflicka Thestylis för att vakta på ynglingen i staden och visa i hans öra att Simaetha begär att han genast kommer till hennes hem, till hennes kärleks sjukbädd och botar henne.

Thestylis genomför sitt uppdrag och Delfis ledsagas till den trånande flickan. De träffas, Simaetha upplever en våldsam passion; Delfis ser det mer som ett lättfunnet äventyr.

Vad är det kärleken ställer till med? undrar Simaetha. Hon förstår inte sig själv och vad som pågår i henne. Från ynglingen slinter kärlekspilen av utan att vålla mer än ett ytligt sår. I flickan sätter den sig djupt fast, med hårda hullingar.

Den försmådda tillgriper trolldom

Kärleken har bara av en händelse, enbart för sitt syfte, slagit ner i ungdomarna. Simaetha lider, hon tappar hår och magrar tills hon bara är skinn och ben. Hon och Delfis träffar i början varandra tre, fyra gånger om dagen och hon upplever en intensiv lycka. Men så plötsligt uteblir Delfis och visar sig inte mera. Simaetha får höra att han träffat en annan. Hon blir desperat och beslutar sig för att med trolldom försöka dra honom till sig.

NU kommer kärlekskuriren göktytan in i dikten.

Simaetha får ingen vägledning av Afrodite, kärlekens gudinna, och tillgriper som en sista utväg häxkonster för att vinna Delfis hjärta. Hon fångar en göktyta, binder fast den levande med utbredda vingar på ett fyrekrigt horisontellt hjul, försett med en pinne genom ett hål i mitten.

Lättfångad med erotiska förmågor

Det är ett magiskt hjul som gick under namnet jynx – göktyta. En göktyta kunde lätt fångas, en hackspettfågel som i sitt inre under fjädrarna hade samma förmåga som Eros, Afrodites son, att sätta människors hjärtan i brand.

När en göktyta fångats, påstås den i viss litteratur se ut som att den med tomma halvslutna ögon svimmat, domnat bort och dött av chock. Göktytan ser ut att dö. Men plötsligt vaknar den till, är livs levande och flyger i väg från den förvånade fågelfångarens hand. Sken-döden påminner om kärlekshänryckningen. Efter en ringmärkning är fågeln ofta stilla och lugn och flyger inte i väg förrän handen vänds.

PO med göktyta.

VID UTGRÄVNINGAR har man hittat olika slags hjul, i det här fallet av terrakotta. Och fåglar på hjulet: göktytor.

OFTA KAN en göktyta spela död när den fångas. Men i nästa stund flyger den i väg, ett beteende som många ringmärkare känner igen.

för de gamla grekerna...

Simaetha är besatt, drabbad av passion utan sitt eget förvållande. Men Delfis är inte berörd av några starka känslor. Ynglingen ska nu genom flickans användning av göktytehjulet tvingas lämna sin känslomässiga omognad eller feghet. Han ska också med hjälp av fågeln förflyttas från fäkt salen, där han helst vill vara tillsammans med sina vänner, till Simaethas hem och kärleksträdgård, där hon ofrivilligt hamnat och där det är olidligt att vistas ensam.

Svartsjuka spinn på göktytehjulet

Nio gånger snurrar hon sitt hjul och upprepar varje gång rasande av svartsjuka:

"Ack, förskräckliga igel, du har som en igel ur träsket – sugit dig fast och druckit mitt blod ur ådrorna alla – Drag, göktyta, du hem till mitt hus den mannen jag älskar".

Däremellan mumlar hon besvärjelser och utför tillsammans med tjänsteflickan övernaturliga ritualer som att bränna lagerblad och mjöl på elden, bränna en vaxbild, hålla ut vin tre gånger samt riva en frans från Delfis mantel i stycken. Hon försöker med allt som kan tvinga bort honom från den kvinna han påstås ägna sina torftiga känslor åt.

Göktytehjulet snurras intensivt som en liten schaman eller hjälpar-ande för att förmå en jordisk lidelse att ansätta Delfis, men göktytan plågas förgäves.

Dikten slutar med att Simaetha inte blir av med sin kärleksdemon, hon ska bära sin smärta. Delfis vill hon ta livet av genom gift. Och så till frågan:

Varför föll valet på just göktytan?

Jo, fågeln har en svårbeskrivbar och gåtfull utstrålning, vilket gör att människan intresserar sig för den märkliga hackspetten, vare sig hon är fågelvän eller inte. En personlig gissning är att göktytan kvalificerade sig som kärlekskurir i vidskepliga människors föreställning genom sitt ormlika väsen, sammankopplingen med göken och vanan att bo i trädens håligheter – naturens motsvarighet till människohjärtat. Fågel och orm i samma varelse, något orimligt, men som ändå blir en tänkbar möjlighet. Däri ligger kanske förklaringen till en "magisk" fågel.

Bevarade formuleringar i den klassiska litteraturen tyder på att göktytan stått för kärleksbistånd och förmedling redan i Babylonien.

Med tiden slutade man använda levande steglade göktytor i de magiska hjulen. Kanske blev fågeln ovanlig som följd av olycklig kärleks alltför stora utbredning.

Roterade med hjälp av en pisksnärt

I profana sammanhang var göktytehjulet flera olika slags snurrar av varierande material, som utmärktes av att de kunde rotera i hög fart med hjälp av ett band eller en piska.

Vid arkeologiska utgrävningar av Pompejis ruiner i Italien och i Troja, har det hittats snurrar av trä och lera. Även i det gamla Egypten användes snurrar och Brasiliens indianer lekte med snurrar. Möjligen var det skapade ljudet lika viktigt som själva snurrandet.

Men också i våra dagar finns efterföljare till antikens magiska och religiösa göktytehjul. Ett exempel på en populär snurra är Fidget spinner, en roterbar leksak.

Kärleken behöver all hjälp den kan få.

Och kanske var ormen som frestade Adam och Eva i paradiset i själva verket en göktyta, som hjälpte dem att hitta till varandras hjärtan.

FÖRKLARINGAR OCH TIPS

Göktyta: latin *Jynx torquilla*

Jynx: benämningen lynx användes av Aristoteles (384–322 f.Kr.) Den mytologiska sagnen berättar att lynx var en nymf, en kvinnlig naturgudomlighet i grekisk mytologi, som utövade häxerier. Genom hennes konster blev Jupiter förälskad i Aurora. Den svartsjuka Juno, Jupiters maka, förvandlade då lynx till en göktyta. Den sagnen motsäger inte andra uppgifter att lynx skulle vara ljudhärmande. Eventuellt av grekiska jygä – skrik.

Torquilla: "Den lille huvudvridaren" – diminutiv form av latinets torquere – vrida, (syftar på dess exceptionella förmåga att vrida på huvudet).

Wryneck: På engelska kallas fågeln för "wryneck" efter sitt märkliga ormliknande beteende när den känner sig hotad. I den svenska fågelfaunan finns det ingen mer fågel vars släktnamn börjar på J, Jynx - latinisering av det grekiska lynx.

Tips: Göktytans speciala halsvridning, kan du se till exempel i Youtube-klippet [youtube.com/watch?v=ga59IPAJCUQ](https://www.youtube.com/watch?v=ga59IPAJCUQ)

Nu söker sig de **nordliga** fågel**arterna** ner till Närke

DEN GÅNGNA HÖSTEN var mycket mild och nederbördsfattig. Men det påverkade inte flyttfåglarna nämnvärt. Visst stannade enstaka individer kvar något längre, men i huvudsak följde de flyttande arterna sin biologiska klocka och drog söderut. Lätt att bli vemodig när man ser den sista sädesärlan spatsera på gräsmattan för att hitta något matnyttigt inför resan till Egypten. Töms då Närke på fåglar inför vintern? Nej inte alls. Nordligt häckande arter som kungsörn, fjällvråk, varfågel, gråsiska, vinterhämling, sidensvans och strömstare söker sig söderut till Närke för att övervintra. Under de 34 år som NOF traditionsenligt har genomfört Artracet i landskapet första lördagen i januari har inte mindre än totalt 124 arter noterats. Det är mer än hälften av alla arter som även den mest idoge skådaren kan se under ett helt år. Blir vintern mild finns möjlighet till en kanonstart på nya året. Men först en läsvärd sammanfattning av de intressantaste rapporterna i Artportalen från hösten 2024.

Gäss och svanar

Stora mängder gäss rastade under senhösten på Närkeslätten. Många **grågäss** fanns koncentrerade på flera lokaler. Rysjön i Kvismaren var fylld med hela 7 500 grågäss på morgonen den 26 sept. Även i Boglundsängen höll många grågäss till under en längre tid med som mest 3 526 ex. i Västra dammen 26 sept. Även Tysslingeområdet drog till sig provianterande grågäss. Vid en inventering 25 okt. hittades 2 770 ex. vid Broby, Närkes Kil. I oktober ökade även antalet långflyttande gäss i landskapet. I Kvismaren fanns cirka 4 000 **vitkindade gäss** under perioden 14–22 okt. De höll huvudsakligen till på Hammarmaden och på åkrar kring Kilsgården. Även **sädgässen** inventerades vid flera tillfällen. Höga noteringar gjordes på flera lokaler med 3 000 ex. i Rysjön 22 okt, 3 150 ex. Syteräng, Viby 25 okt, 3 200 ex. Södra Tysslingen 28 okt. samt 2 450 ex. Odensvi 14 nov. Enorma mängder med **bläs-gäss** pressades in mot svenska ostkusten under oktober. Rekord vid Ottenby med 91 600 ex. den 11 okt. Av detta märktes inte mycket i Närke. På Hammarmaden, Kvismaren rastade dock 900 ex. 12 okt. och dagen efter hittades 800 ex. vid Ekeby. **Tundrasädgås** (*rasen rossicus*) rastade i Rysjön 18 okt. med 590 ex.

FJÄLLVRÅK

FOTO: GUNNAR ROHED

enligt Åke Pettersson. Återigen rastade höga antal **spetsbergsgäss** vid Tysslingen. Inga rekord men imponerande 4 200 ex. vid Hägervad 6 nov. samt 4 161 ex. totalt i Södra Tysslingen 15 nov. enligt inventurerna Kent Halttunen och Lennart Eriksson.

Ovanligt många fynd av **prutgäss** gjordes under hösten. I Kvismaren höll 1–4 ex. till under perioden 11–18 okt. Tillfälligt rastade 7 ex. på Hammarmaden 12 okt. enligt Magnus Persson. En prutgås var stationär i Kumla sjöpark 13–23 okt. Den sågs av Stellan Amzoll, Christer Johansson med flera. Ett par prutgäss sågs även tillsammans med andra gäss vid Gräveby, Hägervad och Jonnagården söder om Tysslingen vid flera tillfällen i månadsskiftet okt./nov. Två observationer av **fjällgås** gjordes vid Kvismaren. Först ut var Ola Strand med 1 ex. på Hammarmaden 14 okt. Sedan upptäckte Kristina Lindqvist och Patrik Hedengren m. fl. ytterligare en fjällgås på samma lokal 3 nov. En **svart svan** landade på en stubbåker tillsammans med några **sångsvanar** vid Broby, Närkes Kil 28 okt. Fynd av svart svan räknas inte som spontana utan tillhör Kategori E, vilket betyder frilevande men med ett ursprung från individer i fångenskap. Det är en mycket vacker fågel som lockade Martin Karlsson, Lena Asp, Inger Holst och många andra till lokalen. Svanen var borta dagen efter. Normala två fynd av **mindre sångsvan** gjordes under perioden. Först 1 ex. vid Äsön 16 okt. Det andra fyndet stod Sune Johansson och Berit Söderberg för med 2 ex. på Kilsbergsåkrarna,

ALFÅGEL

FOTO: BIRDNERDS

Kvismaren 7 nov.

Andfåglar och skrakar

En **gravand** rastade tillfälligt i Fågelsjön, Kvismaren 3 sept. Under hösten var en gravand stationär i Boglundsängen. En ungfågel (1K) upptäcktes redan 15 sept.

och troligen var det samma individ som stannade kvar på lokalen ända till 17 nov. Några skådare som bevakade gravanden under hösten var Bernt Bergström, Jan Tranderyd, Ylva Malm m.fl. Under dagarna 29 okt.–2 nov. uppehöll sig en adult gravand i Oset enligt Christer Tegebro och Thord Eriksson. Två praktfulla **mandarinänder** hittade Anders Jacobsson i en damm vid Segersjö herrgård 25 sept. Nästa fynd gjordes av Lars Andersson vid Strandpromenaden, Rynningeviken 4 okt. Säkert var det samma hane som dagen efter sällskapade med **gräsänder** i Svartån nära Stadsparken, Örebro. Mandarinanden blev stationär på lokalen ända till 19 okt. Kerstin Signal, Rebecca Olausson, Sten Axelsson var några av alla skådare som hängde in mandarinanden på sin årslista. Höstens enda fynd av **ejder** gjordes med 1 ex. som flög förbi Andreas Sandberg vid Storholme nära Vinön i Hjälmaren 13 okt. Enda fyndet av **svärta** i september gjordes av Michael Andersson med 2 ex. vid Norra Hjälmarmstranden 21 sept. Under en båttur på Hjälmaren 9 okt. räknade Leif Sildén till hela 83 ex. av arten. Endast vid ett tillfälle har fler svärta noterats på hösten och det var 2 sept. 2015 då Leif hittade totalt 236 ex. i Hjälmaren. **Sjöorrar** rastade framför allt

på olika lokaler i Hjälmaren med ett tiotal fynd under perioden. Men ett antal flockar hittades även i andra sjöar i samband med sämre väder. Per Wedholm hittade 11 ex. i Norra Lången 26 okt. och samma dag upptäckte Bengt Jalsborn 12 ex. i Norra Tysslingen. Höstens största flock om 30 ex. damp ner i Tisaren 31 okt. enligt Åsbrobon Kent Larsson. Tre sjöorrar landade i Rysjön, Kvismaren 2 nov. Höstens enda **alfågel** hittade Jan-Rune Ericsson i en damm på Norra Äsön redan 4 nov. Men 14 nov. återupptäcktes fågeln och kunde larmas ut. Fågelskådare och fotografer kom i jämn ström över Äsöbron de närmaste dagarna för att kryssa och fota den ivrigt dykande alfågeln i norra dammen. Som bonus rastade även en honfärgad **svärta** i södra dammen. Ett lyckat drag för många med andra ord. Högsta antalet **salskrakar** under hösten blev 215 ex. som rastade i vikarna nära bron till Äsön 16 okt. Erik Törnvall, Tunyapat Pinwanichkul med flera stod för den rapporten. En **kamskrake** vistades i Fågelsjön, Kvismaren 22–26 sept. enligt Ronny Nilsson, Anders Jacobsson, Per Hasselgren med flera. Kamskraken är en amerikansk art men bedöms som parkrymning i Sverige.

Hönsfåglar, nattskrärror, duvor och doppingar

Fyra fynd av **vaktel** har rapporterats från Kvismaren på Artportalen. Fynd i september är normalt, men två fynd i oktober sticker ut. Anders Silvetårn hörde 1 ex. vid Nynäs 1 sept. och dagen därpå lät ännu 1 ex. från Lötens åkrar enligt Johan Flodin, Ola Erlandsson m.fl. Oktoberfynden var 1 ex. på Åsens åkrar 18 okt. med Lars Johansson som observatör samt 1 ex. vid Fiskinge 24 okt. enligt Magnus Friberg. Rastande **nattskrärror** har noterats i kvällsmörkret vid Kvismaren. Först 2 ex. på Söröslätten 6 sept. enligt Bengt Hansson, sedan 1 ex. på Fornskinnsmossen 13 sept. och den sista individen vid Öbyladan 14 sept. enligt Daniel Brehmer och Maria Barkell. Enstaka **turkduvor** har rapporterats från olika lokaler, men en flock med 12 ex. vid Råsta, Stora Mellösa 27 sept. är värd en notering. Ett dussin turkduvor hade samlats vid spillsäd på vägen enligt Mats Strandberg. Samma dag observerade Frank Tholfsson 9 ex. vid silosen i Kumla. **Smådoppingar** har rapporterats med enstaka individer från Segersjö dammar, Domarkärret, Hedens våtmark samt Rynningeviken. Troligen har smådoppingar häckat i både Kvismaren och i Oset att döma av antalen. Mikke Brännström, Ewa Thelen m.fl. noterade hela 11 ex. i Rysjön 14 sept. och i Södra Näsbyängen fanns 7 ex. enligt rapport från Jan Bernhardsson 3 sept.

STÄPPHÖK

FOTO: ANDERS SILVETÅRN

Vadarfåglar och beckasiner

Rastande **tranor** räknades under hösten vid Kvismaren. Vid två tillfällen 16 sept. och 30 sept. var antalet drygt 13 000 ex. Maximala antalet 16 211 ex. nåddes 23 sept. Kvismare Fågelstation med Magnus Friberg som samordnare genomförde samtliga räkningar. Under perioden gjordes normala sex fynd av **dvärgbeckasiner**. Periodens sista blev 1 ex. som Tony Berglund och Michael Andersson stötte upp vid Blackstaåns mynning i Tysslingen 9 nov. **Kustpipare** har hörts och setts på många lokaler med 1–4 ex. under sept.–okt. Största flocken med 9 ex. som sträckte mot SV noterade ”Osetgubbarna” vid Ormesta holme 24 sept. Höstens enda **småspov** hördes sträckande över Fågeludden, Oset 9 sept. och den sista storspoven rastade på Hammarmaden, Kvismaren 10 okt. De flesta **myrspovarna** passerade Närke redan i juli/aug. men ett par fynd i september är värda att noteras. Bengt Jalsborn hittade 1 ex. i Boglundsängen 10 sept. och Per Hasselgren obsade 2 ex. i Rosenbergspölen, Oset 21 sept. Lågt vattenstånd och brist på vadarlokaler avspeglar sig tydligt i rapporterna av de mindre snäpporna med undantag av kärrsnäppa, som sågs i närmast normal omfattning. Två sena fynd av **kärrsnäppa** gjordes i november. I Boglundsängen rastade 1 ex. både 1 nov. och 17 nov. enligt Birgitta Dawidsson och Håkan Svensson. Enda fynden av **kustsnäppa** blev 1 ex. på Killingemaden 6 sept. samt 9 sept. som Åke Pettersson och Anders Jacobsson stod för. Även **sposvsnäppa** var fåtalig med fynd 1 sept. och 12 sept. Båda dagarna

MANDARINAND

FOTO: REBECCA OLAUSSON

med 1 ex. i Västra dammen, Boglundsängen. Fyra observationer av enstaka **småsnäppor** i september är också lite jämfört med normala år. Per Karlsson Linderum noterade 1 ex. i Källviken 2 sept. och ytterligare 1 ex. sågs i Kvismaren 12 sept. Denna gång i Lötén med Sven och Violis Bågesund som observatörer. Slutligen rastade 1 ex. i Boglundsängen både 12 sept. och 25 sept. Det är inte utan att man längtar till Morups Tånge i Halland där tångbankar lockar till sig ett myller av småvadare.

Tärnor, måsar, lommar och hägrar

Periodens enda **skräntärnor** i Hjälmaren redovisas. Vid Vraks holme sågs 2 ex. av Thord Eriksson 1 sept. Dagen efter upptäckte Anders Jacobsson 5 ex. i Segersjövikén och samma dag även 1 ex. i Flatviken. Två killar som det stormar omkring är Leif Sildén och Andreas Sandberg. Först såg Leif en **tretåig mås** i hård vind från Nydalens hamn, Vättern 1 nov. Sedan fann även Andreas en tretåig mås i blåsten från Dimbobaden, Hjälmaren 3 nov. En ungfågel (1K) som drog sig via Rönnberget och vidare mot Läppe. **Dvärgmåsar** har funnits i Hjälmaren under hösten. Från Storhjälmaren rapporteras om 20 ex. 13 sept. samt 5 ex. 13 okt. Per Wedholm noterade 8 ex. sträckande över Näsby, Oset 8 okt. Sista fyndet gjordes med en ungfågel (1K) vid Dimbobaden 3 nov. Höstens enda **silltrut** rastade tillfälligt vid Stena Recyling 19 sept. enligt Martin Karlsson. Enstaka **smålommar** har hittats i Hjälmaren och Vättern. Mest udda var nog den smålom som Peter Gustafson såg sträckande över Norra Bro 18 sept. Antalet **äggrett-hägrar** som besöker Närke fortsätter att öka. Hela 548 rader i Artportalen är bevis nog på alla fynd i hela landskapet. Nytt Närkerekord noterades i Kvismaren 23 sept. med fantastiska 118 ex. som tog nattkvist i området kring Värstamaden. Imponerande jobbat av Magnus Friberg och Johan Flodin som förutom hägrarna även räknade alla tranor den kvällen.

Rovfåglar och ugglor

De flesta **bivråkarna** passerade landskapet redan i slutet av augusti. Ett sista gäng om 19 ex. drog mot söder över Lötén, Kvismaren 1 sept. enligt Andreas Tranderyd. **Kungsörnar** har rapporterats från landskapet med minst 17 fynd under hösten. **Stäpphökar** har setts i Oset, Kvismaren, Boglundsängen och Tysslingen. Minst tre utfärgade hanar och även ett antal ungfåglar/honor. Av de totalt sju fynden saknas tyvärr uppgift om kön och ålder på flera individer; hoppas på bättring till våren. **Röda glador** har setts över hela landskapet. Intressanta noteringar är 7 ex. vid Snarve, Edsberg 8 sept. med Sandra Tengelin som rapportör

och samma dag 6 ex. vid Osvalla enligt Maria Wanche. Över Rysjön i Kvismaren sågs totalt 8 ex. av Eskil Friberg och Andreas Sandberg den 14 sept. **Bruna gladorna** lämnade Närke i september. Intressantaste noteringen blev 3 ex. i Knista, Fjugesta 8 sept. Sista bruna gladan såg Ove Larsson vid Södra Tysslingen 28 sept. Som nämndes i prologen till rapporten övervintrar många **fjällvråkar** i landskapet. De började komma söderut i mitten av september. Ola Erlandsson hade en bra dag vid Kärmenberget i Kilsbergen 29 sept. med 10 ex. på väg söderut. Kartan från Artportalen för november härintill visar att fågelsjöarna Kvismaren och Tysslingen lockar de flesta övervintrarna. I övrigt enstaka ex. på andra lokaler. Rapportera gärna fjällvråkar i vinter; det ger ökad kunskap. Det är väldigt få rapporter om ugglor under hösten. Endast sex fynd av **sparvugglor** på hela perioden kan tyda på dålig tillgång av bytesdjur. **Jorduggla** har bara hittats på tre lokaler. Martin Karlsson såg en jorduggla vid Irvingsholm, Tysslingen 8 okt. samt 17 okt. Vid Almbro fanns 1 ex. på kvällen 12 okt. enligt Hasse Molin, Rebecca Holm och Oscar Axelsson. Slutligen 1 ex. på Averby gården, Hjortkvarn med lokale Mats Weiland som rapportör. En trafikdödad **slaguggla** hittades på väg 204 vid Sörbytorp, Lekeberg av Mats Lindqvist 20 oktober. Makabert nog låg den på väggkanten tillsammans med en död **tjäderhöna**. Hur det har gått till är oklart. Periodens enda **lappuggla** sågs i Haddebo, Hjortkvarn 21 sept. enligt en andrahandsrapport till Urban Toresson. Fyndet kunde säkerställas tack vare en videoinspelning.

Kungsfiskare, hackspettar

Kungsfiskare har noterats på ett 15-tal lokaler under hösten. **Tretåiga hackspettar** har hittats på minst fem olika mossar och skogslokaler i landskapet. Det finns tecken på att det har varit en del flyttning/rörelser på tretåiga under oktober. Vid Norra Grundholmarna mitt i Hjälmarén såg Andreas Sandberg och Johannes Almqvist 1 ex. som gjorde sträckförsök 5 okt. En annan tretåig hackspett flög förbi Åke Pettersson på Äsön 16 okt. Inga **gråspettar** har rapporterats från några fågelbord under senhösten, säkert beroende på avsaknad av snö. Däremot har 2 ex. hörts: den ena vid Gilsåssjön på Villingsbergs skjutfält 23 sept. och den andra vid Klockhammar 2 nov.

Tättingar

Det har varit gott om observationer av **skäggmesar** i Äsöns och Kvismarens vassområden, flera obsar med 30 ex. under september. Flera

KÄRRSNÄPPA

FOTO: KARL-EVERT EKLUND

bra dagar med sträckande småfåglar har noterats under hösten. Börjar med några exempel från Venastugan: **ladusvala** 820 ex. 2 sept,

Fjällvråken gillar att övervintra vid Kvismaren och Tysslingen

De ljusare gula prickarna på kartan visar på observationer av fjällvråk under hösten i Närke. Som du kan se finns de flesta observationerna vid Kvismaren och Tysslingen.

trädlärka 38 ex. 26 sept, samt **järnsparv** 102 ex. 26 sept. Bra sträck förekom även vid Notudden, Hästnäs: **domherre** 70 ex. 26 okt. samt **grönsiska** 540 ex. 26 okt. för att ta ett

SVART SVAN

FOTO: PER HASSELGREN

par exempel. Höstens raritet blev utan tvekan **tajgasångare** med hela fyra fynd inom tio dagar. Först upptäckte Per Wedholm 1 ex. vid Hästhagen vid Mark, Örebro 26 sept. Samma dag hittade Kent Larsson 1 ex. på Kantarellstigen i Åsbro. Tre dagar senare den 29 sept. rapporterade Benny Fredriksson, Håkan Carlestam och Anna-Karin Törnblom om 1 ex. i Flyhagen, Sännaboda. Sista fyndet stod Johannes Almqvist och Andreas Sandberg för med 1 ex. på nära håll på Grundholmarna, Hjälmarén.

Vid Ässkogs våtmarker hittade Per Wedholm en **gransångare** med mycket bra dräktkaraktärer och läte för **sibirisk gransångare** (*rasen tristis*). En svårbestämd men säkert förbisedd ras i landet. Som vanligt rastade många **blåhakar** i landskapet under september månad. Under samma månad gjordes ett tiotal fynd av **rödstrupiga piplärkor**.

En art som har minskat, så antalet fynd får numera anses normalt. Samtliga nio fynd av **skärpiplärka** gjordes i lokaler i eller nära Hjälmarén under perioden 17 sept.–20 okt. Mest enstaka ex. förutom 20 okt. då 2 ex. sågs vid Strandpromenaden, Rynningeviken av Andreas Svensson, Linus Westlund m.fl. En **svart rödstjärt** blev ett fint tomtkryss för Kjell Ståhlberg på Kalvbacken 414, Harge 24 nov. Ola Erlandsson stod för höstens båda fynd av **lappsparrv**. Först 2 ex. vid Nytorpsfältén, Karlslund 22 sept. och därefter 1 ex. vid Notudden, Hästnäs 26 okt. Ett 20-talrapporter med **vinterhämplingar** har inkommit till Artportalen under perioden. Endast små sällskap med 5–35 individer. Även **snösparvar** har bara setts enstaka eller i mindre flockar. Som mest med 25 ex. vid Nydalens hamn 1 nov. samt 16 ex. vid Averby gården, Hjortkvarn 14 nov. Uppmärksamma skådare gjorde tre fynd av **bändelkorsnäbbar** under perioden med 1 ex. vid Hjärsta, Örebro 9 sept. enligt Leif Sildén följt av 1 ex. vid Sutterön, Haddebo 13 okt. enligt Per Karlsson Linderum. Slutligen 1 ex. vid Ånnaboda 20 okt. med Claes Dyst som observatör. Perfekt timing med en avslutande rapport från Ånnaboda. Höstens stora snackis har naturligtvis varit de granna och orädda **tallbitarna** i Ånnaboda och övriga landskapet. En invasion som började lite försiktigt första dagarna i oktober, men som satte full fart i slutet på månaden.

Det finns när det här skrivs i november fortfarande gott om rönnbärsträd fyllda med saftiga bär, så förhoppningsvis stannar många tallbitar kvar i landskapet långt in på det nya året.

Läs allt om invasionen på sidorna 11–13.

SAMMANSTÄLLNING AV HÖSTENS OBSAR: OVE PETTERSSON

NOF fortsätter sköta om matningen i Oset

Den här vintern fortsätter Närkes Ornitologiska Förening att ansvara för att fågelmaten kommer på plats i Oset och Rynningeviken.

Örebro kommun har skrivit ett avtal med NOF om fågelmatningen, och för den insats som föreningen utför får man 5 000 kr. Kommunen köper in fågelmaten, men det är frivilliga krafter från föreningen som fyller på vid de sex olika matstationerna: Caféhörnan, Gamla tippen, Rosenbergsstugan, Naturskolan, Naturens hus och Venastugan.

Vill du också göra en insats och hjälpa till med matningen i Oset och Rynningeviken, hör av dig till Ronnie Lindqvist.

Du räknar väl fåglar inpå knuten?

Under den 24–27 januari pågår den riksomfattande kampanjen Vinterfåglar inpå Knuten. Det är en kampanj där över 20 000 personer i Sverige räknar alla småfåglar vid fågelborden.

Sista helgen i januari 2025 räknar vi hur många fåglar vi ser vid våra fågelmatningar runt om i landet. Det är en av BirdLife Sveriges mest populära aktiviteter. Här kan alla vara med och bidra genom att enkelt rapportera vilka fåglar och hur många av respektive art man ser på sin fågelmatning.

De senaste åren har runt 20 000 rapporter kommit in från enskilda personer, föreningar, skolklasser med flera – men BirdLife vill ha ännu fler rapporter!

Kampanjen Vinterfåglar inpå Knuten har pågått sedan 2006. Tack vare alla rapporter får

man en bra bild över de fåglar som tillbringar vintern hos oss.

Talgoxen är den talrikaste vinterfågeln följt av blåmes och pilfink, men efter denna trio varierar topplistan från år till år. Via denna räkning kan man också följa hur vinterfåglarna anpassar sig till klimatförändringarna.

Mathjälpen livsviktig för fåglarna om vintern

SEDAN NÅGRA ÅR har Ove Pettersson börjat mata småfåglar i Karlslundsskogen. Matningen lockar till sig skogsmesar och andra trevliga fåglar att kika på, som till exempel tofsmesen på bilden.

ATT MATA småfåglar på vintern är en gammal tradition som ligger många varmt om hjärtat. Innan vi började importera solrosfrön, jordnötter med mera var det vanligt att sätta upp en havrekärve till julhelgen.

TEXT: OVE PETTERSSON

Tänk på alla julkort med domherrar i en kärve i ett vintrigt landskap. Personligen har jag alltid matat fåglar i trädgården. Men för några år sedan tog kajorna makten över matningen, och i kedjehusområdet där jag bor var det inte så uppskattat.

Därför flyttades matningen över till den närliggande Karlslundsskogen för tre år sedan. Med ett utbud av solrosfrön, jordnötter, äpplen och talgbollar ökade antalet arter snabbt. Barrskogens pigga mesar tofsmes och svartmes är dagliga besökare. Även trädkrypare och kungsfåglar följer mesarna och ses regelbundet i närheten.

Då och då kommer familjen stjärtnes och hänger i talgbollarna. Talltita är en mer sällsynt gäst. Med sitt typiska läte "tä-tä-tä" närmar den sig ljudligt matplatsen. Övriga matgäster under de senaste åren har utöver de vanliga mesarna varit koltrast, större hackspett, enti-

ta, bofink, bergfink, grönsiska, nötskrika och järnsparv för att nämna några.

Sparvuggla har vid något tillfälle kommit smygande och satt skräck i mesarna. Även små däggdjur har hittat till matningen. Ekorre är stamgäst, men förra vintern sågs även ett par skogsmöss. Kanske var det mössen som lockade till sig en snabb småvessla.

Spåren av en mer dramatisk händelse var tydliga förra vintern. Karlslundsskogens duvhök hade slagit en ekorre på en liten kulle intill fröautomaten.

Hur hittar du dit? Åk till Motionscentralen i Karlslundsskogen i Örebro med adress Gädestavägen. Gott om parkeringsplatser, och även lättillgängligt med buss eller cykel.

Trots milt väder och barmark har mesarna ett stort energibehov, och fågelmat behöver fyllas på varannan dag.

Tycker du också att det är trevligt att besöka fågelmatningen i Karlslundsskogen? Det kostar en del att hålla i gång den. Du får gärna Swisha ett bidrag till mig, så lovar jag att fylla på matningen (Ove Pettersson 070 910 69 65).

Så hittar du till matningen: Från Motionscentralen i Karlslundsskogen: följ spåret rakt västerut cirka 200 meter till belysningsstolpe nummer 215. Ta höger och gå norrut på stigen, efter cirka 20 meter har du matningen på vänster sida.

NOFs Fb-grupp ökar stadigt

■ Du vet väl att du kan gå med i NOFs Facebookgrupp? Vi är snart 1 600 medlemmar i gruppen.

NOFs Facebookgrupp är ett komplement till föreningens tidskrift Fåglar i Närke, och till hemsidan.

I NOFs Facebookgrupp finns lite tips om saker som händer, till exempel arrangemang inom Närkes Ornitologiska Förening, men också andra aktiviteter som rör fågelskådning.

Här delar också medlemmarna med sig av bilder eller andra skådarupplevelser.

Facebookgruppen har en del fördelar, man kan till exempel lägga upp flera bilder från naturupplevelser med anknytning till fåglarna i landskapet.

Det går också att föra debatter inom gruppen – ett sådant forum saknas på hemsidan.

Gruppen är en så kallad sluten grupp, det innebär att man måste gå med i gruppen för att se vilka inlägg och diskussioner som finns i gruppen.

Anledningen till att vi har en sluten grupp är för att slippa reklam och annat som kan upplevas som besvärande och som inte tillhör syftet med gruppen. Alla är välkomna att delta i NOFs Facebookgrupp.

Vid sidan av att gå med i NOFs Facebookgrupp är du alltid välkommen som medlem i vår förening.

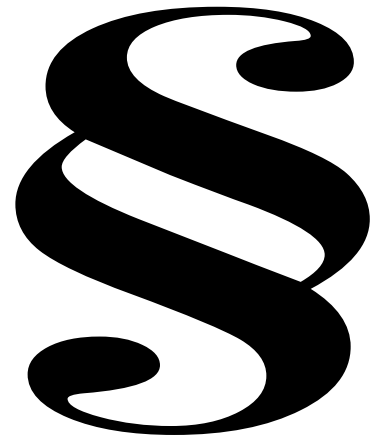
Dags att nominera till Årets gulsparv

■ Närkes Ornitologiska Förening, NOF, har sedan tio år tillbaka delat ut ett pris till en person eller grupp av personer som har gjort insatser inom fågelintresse, fågelskydd eller fågelforskning.

Det första årets pris, 2014, som Årets gulsparv 2014 gick till Olle Liljedahl. Sedan dess har en rad personer eller grupper som gjort stora insatser fått ta emot Årets gulsparvpris (se listan nedan). Under de två senaste åren har priset varit vilande, bland annat på grund av att NOF har tagit över ansvaret för Erik Rosenbergs naturvårdspris. Men nu är det åter dags att nominera lämpliga kandidater till Årets gulsparv. Det delas ut i samband med årsmötet den 13 februari 2025. Vem tycker du har gjort sig förtjänt av priset? Ta kontakt med någon i styrelsen och presentera din kandidat.

Tidigare pristagare:
2014 Olle Liljedahl
2015 Märkplats Venan
2016 Annika Lorin, Åsa Bengtsson och Ami Sundén
2017 Åke Lorin
2018 Helny Olsson
2019 Jonas Engzell och Hans Waern
2020 Ronnie Lindqvist
2021 Staffan Ullström
2022 Åke Pettersson

■ Medlemmarna i Närkes Ornitologiska Förening kallas till årsmöte torsdagen den 13 februari kl. 18.00 (Observera: Prick kl 18). Lokalen är Hantverkshuset, Engelbrektsgatan 6, Örebro.

I samband med årsmötet visar naturfotograf Torbjörn Arvidson sina finaste bilder från det gångna året.

Kallelse till årsmöte 13 februari

DAGORDNING

1. Mötets öppnande.
2. Fråga om årsmötet utlysts i behörig ordning. Godkännande av dagordning.
3. Val av ordförande för mötet.
4. Val av sekreterare för mötet.
5. Val av protokolljusterare tillika rösträkna-re.
6. Styrelsens årsberättelse och redovisning av räkenskaperna.
7. Revisionsberättelse.
8. Fråga om ansvarsfrihet för styrelsen.
9. Val av ordförande och ledamöter i styrelsen.
10. Val av revisorer och revisorssuppleanter.
11. Val av ledamöter till regionala rapport-kommittén (Rrk).
12. Val av valberedning för ett år.
13. Fastställande av budget för 2025.
14. Beslut om årsavgift för 2026.
15. Ärenden som styrelsen förelägger mötet.
16. Andra ärenden som inkommit före 15 januari och behandlats av styrelsen.
17. Inkomna motioner och yttrande från styrelsen.
18. Övriga frågor.

Med Swish
blir det **enkelt**
att betala

■ **Med Swish** i din mobil är det enkelt att göra en betalning till NOF. Swish kan du använda när du ska ge ett bidrag för fågelguidning, betala fågelresan eller om du vill skänka pengar till NOFs Fågelskyddsfond. Eller du kanske vill köpa en NOF-pryl, då är det bara att betala med Swish.

Swishnumret till NOF är: 123 02 90 361

Tips: Lägg in numret och namnet under dina kontakter i mobilen så är numret lätt att nå! Du som inte kan eller vill använda Swish kan givetvis alltid använda dig av Bg 5747-3357 som vanligt när du ska betala till NOF.

Så upp-
daterar
du dina
uppgifter
i medlems-
registret

HJÄLP oss fortsätta växa som förening!

■ **Styrelsen** för Närkes Ornitologiska Förening är ett härligt gäng som jobbar för föreningen och fåglarnas bästa. Då och då avgår ledamöter efter flera års bra och välbehövligen insatser, och de behöver ersättas. Känner du för att vara med i vårt team och föra vår fina förening framåt? Hör av dig till valberedningen eller styrelsen. Mejla till: styrelsen@nofnet.se eller någon i valberedningen: Ronnie Lindqvist, lindqvist_ronnie@hotmail.com, eller Eva Georgii Hemming, georgiihemming@gmail.com

Du behöver inte vara med i styrelsen för att jobba för NOF. Alla kan bidra med något. Det finns en mängd grupper i föreningen som gör fina saker. Kanske vill du bidra med något som till exempel hjälpa till med föreningsmötena, fågelmatare i Oset, cirkelledare, redaktionsmedlem för Fåglar i Närke, jobba med hemsidan, fågelguide, rese- eller exkursionsledare med mera.

Tveka inte att höra av dig. Du behöver inte vara proffs på fåglar. Vi är alla lekmän/-kvinnor och det viktigaste är ditt engagemang.

■ **Under december** fick du en avi för att betala din medlemsavgift till Närkes Ornitologiska Förening. Som du kanske vet har NOF nu blivit en integrerad del av BirdLife Sverige och det är numera moderföreningen som sköter administrationen av medlemsregistret: medlem@birdlife.se

Du får gärna fylla på uppgifterna med din e-postadress och ditt mobilnummer, då har vi i NOF ytterligare en möjlighet att nå dig med viktig information.

Har du några frågor eller funderingar kring medlemskapet? Hör av dig till vår medlemsansvarige Anders Nydahl, anders.nydahl@telia.com, 070 309 16 83.

Lördag 4 januari

Artrace i Närke

Häng med på denna lättsamma kryssartävling, som också blir en bra start på det nya skådaråret. Tävlingen går ut på att kryssa så många arter som möjligt i landskapet under en dag. Det finns en vanlig klass där bilåkning är tillåten, och en ekoklass där man går, cyklar eller åker kollektivt. Gå ihop med några kompisar och bilda ett lag du också! Start kl. 00, målgång kl. 16 vid Naturens hus. Där blir det artgenomgång och vi korar segrarna. Anmäl dig till Urban Tholén: tholenurban@gmail.com eller 070 241 67 63.

Torsdag 16 januari

Inomhusmöte

Duktiga konstnären Stefan Gustafsson visar i bild och pratar om vad konst, fåglar och resor har gemensamt. Han visar också upp valda delar av sin konst i samband med mötet. Efter fikapausen visar Hans Waern upp sina bästa fågel- och naturbilder från Västkusten, där han ofta vistas. Välkomna till ett spännande och omväxlande möte. Hantverkshuset, Engelbrektsgatan 6, Örebro kl. 18 (OBS tiden).

Fredag 24 – måndag 27 januari

Vinterfåglar inpå Knuten

Under veckoslutet 24 till 27 januari räknar tusentals personer i hela Sverige fåglar på sina fågelmatningar. NOF genomför två publika räkningar: lördag 25 januari kl. 9–11 finns fågelguider vid Krogstugan, Karlslund, och på söndag 26 januari kl. 9–11 räknar vi fåglarna vid Rosenbergstugan i Oset. För mer info: Kent Halttunen 070 216 11 30, kent.halttunen@outlook.com.

Fredag 24 – lördag 25 januari

Prata fågelmatning på Granngården

Duktiga guider från NOF finns på Granngården i Marieberg, Örebro under helgen för att prata om fågelmatning och annat som rör fåglarna under vintern. Håll utkik för mer info om tider på hemsidan och NOFs Facebookgrupp. För mer info: Lars Johansson 070 558 99 06.

Torsdag 30 januari

Holkbyggarkurs

NOF arrangerar tillsammans med föreningen Hantverket en holkbyggarkurs under tre torsdagskvällar i januari/februari. Vi bygger olika typer av holkar (för småfåglar, starar, tornseglare, ugglor med flera) och går igenom teorin om hur de bör vara utformade. Kurstillfällen är torsdagarna 30 januari, 6 och 20 februari mellan kl. 18–20.30 i Navets skola, Örebro. Anmäl dig till Studieförbundet. För mer info: Kent Halttunen 070 216 11 30.

Torsdag 13 februari

Årsmöte med bildvisning

Årsmöte (se särskild kallelse sidan 28). I samband med årsmötet visar duktiga naturfotografen Torbjörn "Tjorven" Arvidson vackra bilder från året som gått. Det blir bilder på fåglar, fjärilar och den här gången också bilder på stora rovdjur som Tjorven plåtat i Finland. Hantverkshuset, Engelbrektsgatan 6, Örebro kl. 18 (OBS tiden). Alla hjärtligt välkomna!

Lördag 22 februari

Vinterfåglar i Karlslund

Samling vid Krogstugan, Karlslund kl. 14. Därefter vandrar vi i senvinterlandskapet på jakt efter vinterfåglar som kan finnas längs Svartån. Förhoppningsvis får vi en visning av Krogstugan. Mer info: Lars Johansson 070 558 99 06.

Fredag 28 februari – söndag 9 mars

Ugglevecka

Under ledning av duktiga guider från NOF kommer flera ugglelyssningar att ordnas under de här två helgerna och även någon vardagskväll. Vädret och ugglornas uppträdande styr var vi lyssnar. Håll koll på hemsidan och på NOFs Facebookgrupp för mer information.

Lördag 1 mars

Örnräkning i Mellansverige

Örnräkning sker runt hela Hjälmaren, Mälaren och ända bort till Vänerens östra kant. Räkningen sker mellan klockan 10 och 12. Det är fältstationen Rödrömmen i Strängnäs som arrangerar den årliga örnräkningen. På vår hemsida får du mer information om platserna där örnräkningen kommer att ske och var det finns publika platser där du kan se örnarna. Kom och hjälp till du också!

Lördag 1 – söndag 2 mars

Guideutbildning

Kanske har du aldrig guidat andra, känner du dig ringrostig eller bara växa i ditt uppdrag? Anmäl dig till guidekursen vid Tysslingens Naturcenter. Kursledare är Kajsa Grebäck från BirdLife Sverige. Vi startar klockan 8 och har teori och praktiska övningar under dagarna. På söndagen med start kl. 8 blir det fler övningar, vi avslutar med eftermiddagsfika. Pris för utbildningen: 300 kronor. Då ingår förutom utbildningen: förmiddagsfika, lunch och eftermiddagsfika båda dagarna. Efter avslutad kurs kommer du ingå i NOFs guideregister för att kunna bli tillfrågad om uppdrag i framtiden. Anmäl dig till Studieförbundet.

Lördag 1 – söndag 2 mars

Svanguidning i Rånneasta

Denna helg liksom varje lördag och söndag under mars månad finns våra duktiga guider från NOF på plats mellan klockan 9 och 13 för att

berätta för intresserade om svanarna och alla andra intressanta vårfåglar.

Lördag 8 – söndag 9 mars

Svanguidning i Rånneasta

Svanguidningen fortsätter och i mitten av mars finns det många svanar och gäss på plats i norra delen av Tysslingen. Kl. 9–13 finns våra duktiga guider från NOF på plats för att berätta för intresserade om svanarna och alla andra vårfåglar. Välkomna!

Börja skåda fågel – nybörjarcirkel

NOF arrangerar tillsammans med Studieförbundet en nybörjarkurs i fågelskådning. Det blir ett par teorikvällar, ett besök på biologiska museet, och flera kurstillfällen ute i naturen under april och maj. Anmäl dig till Studieförbundet. Mer info kommer på hemsidan.

Torsdag 13 mars

Inomhusmöte

Ronnie Lindqvist och Per Salomonsson genomförde under senhösten en omfattande fågelresa till Patagonien. De visar bilder och berättar om sina spännande upplevelser från många olika platser och biotoper. Varmt välkomna! Hantverkshuset, Engelbrektsg. 6, Örebro kl. 18.

Lördag 15 – söndag 16 mars

Svanguidning i Rånneasta

Är antalet svanar som flest den här helgen? Och har hur många arter av gäss har anlänt? Våra duktiga guider från NOF finns på plats kl. 9–13 för att berätta för intresserade om alla andra spännande vårfåglar.

Lördag 22 – söndag 23 mars

Svanguidning i Rånneasta

Har det kommit några mindre sångsvanar, hur många svanar har man räknat in denna helg? Vad finns det för andra spännande fåglar på plats i norra delen av Tysslingen? Duktiga guider från NOF finns på plats kl. 9–13 för att berätta för intresserade om svanar och andra vårfåglar.

Lördag 29 – söndag 30 mars

Är svanarna kvar vid norra delen av Tysslingen eller har de redan flugit mot nordväst? Många andra spännande vårfåglar har anlänt. Guider från NOF finns 9–13 och berättar om alla fåglar du kan se och höra i norra delen av Tysslingen.

FÅGLAR

i Närke

REDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE:

Kent Halttunen

Nygård, Norra Folkavi
719 91 Vintrosa
070 216 11 30
kent.halttunen@outlook.com

REDAKTIONEN:

Arne Lundh

Villagatan 31
718 30 Frövi
070 202 80 64
ervalla31@hotmail.com

Charlotta Hedberg Tideman

Järnväggsgatan 32
703 62 Örebro
070 721 43 32
charlotta.tideman@gmail.com

Leif Haldorson

Brevbärargatan 52
703 78 Örebro
070 665 67 75
leif.haldorson@telia.com

Ove Pettersson

Duvstigen 13
703 48 Örebro
070 910 69 65
ovepet49@icloud.com

Anders Nilsson (grafisk form)

Ramsta 306
719 91 Vintrosa
mediagurun@icloud.com

NÄRKES ORNITOLOGISKA FÖRENING

En ideell regionalförening under BirdLife Sverige. NOF jobbar med fågelintresse, fågelskydd och fågelforskning. BirdLife Sverige har tagit över ansvaret för administrationen av NOFs medlemmar. Under december månad har BirdLifes ansvariga skickat ut ett brev om hur du som medlem betalar årsavgiften för 2025. Har du inte fått något brev, kontakta Anders Nydahl. Vill du också bli ny medlem i NOF? Gå in på hemsidan under fliken Bli medlem. Årsavgiften är 250 kronor för vuxen. För barn och ungdomar är medlemsavgiften 100 kronor per år. Som medlem får du Fåglar i Närke fyra gånger per år. Du får dessutom hänga med på alla exkursioner, resor, utbildningar och spännande möten. Ditt medlemskap innebär också att du stödjer NOFs omfattande fågelskyddsarbete.

ADRESSÄNDRINGAR Har du ändrat adress? Har du andra medlemsfrågor? Kontakta Anders Nydahl (se kontaktuppgifterna längre ned på denna sida).

FÖRENINGSLOKAL För sammanträden finns vi på Föreningarnas hus, Slottegatan 13 A, Örebro. För utställningsmaterial, holkar och annat försäljningsmaterial använder vi en källarlokal på Hagmarksgatan 9B i Örebro. Våra inomhusmöten sker vanligtvis på Hantverkshuset, Engelbrekts-gatan 6, Örebro.

HEMSIDA Du är välkommen att besöka oss på vår hemsida: nof.birdlife.se och på Facebook

REGIONALA RAPPORTKOMMITTÉN

Sammanställande:
Andreas Tranderyd
073 717 08 52

FÅGELSKYDDSGRUPPEN

Sammanställande:
Bengt Andersson

SKOGSGRUPPEN

Sammanställande
Bengt Andersson

JORDBR.GRUPPEN

Sammanställande
Kent Halttunen

SVANSJÖN TYSSLINGEN

NOFs representant
Kent Halttunen

NOFS TJEJGRUPPER

Ami Sundén
070 944 73 00
Annika Lorin
070 375 78 18

STYRELSEN

Anders Nydahl

Ordförande, kassör, medlemsfrågor, studiecirklar
Räntmästargatan 97
702 25 Örebro
070 309 16 83
anders.nydahl@telia.com

Lars Johansson

Fågelskydd, jaktfrågor, studiecirklar, utomhusaktiviteter
Holländaregatan 22
702 86 Örebro
070 558 99 06
lars.h.johansson@icloud.com

Anders Bro

Remisser, ansökningar, inomhusmöten
Viktoriegatan 20
703 55 Örebro
072 146 87 81
andersingvar64@gmail.com

Catarina Ericson

Vice ordförande, sekreterare, hemsidan, IT
Fredsgatan 34
703 62 Örebro
070 342 61 55
catarina-nof@outlook.com

Anastasia Valenta

Inomhusmöten, integration
Grankottevägen 6
702 82 Örebro
070 071 17 17
nof.anastasia@gmail.com

Peter Åslund

BirdLife-kontakter, remisser, resor
Hästhagsvägen 1
702 27 Örebro
070 774 53 52
konsult.peteraslund@gmail.com

Bengt Andersson

Aktivitetsutveckling, inomhusmöten, försäljning
Hopslagarevägen 22-1004
693 73 Svartå
070 693 33 65
stybengt@hotmail.se

Per Salomonsson

Utomhusaktiviteter, resor
Bäck 326
732 73 Fellingsbro
076 180 20 86
per-s@live.se

Anders Silvetärn

Utomhusaktiviteter, inomhusmöten
Runnabyvägen 13 g
705 92 Örebro
072 733 87 72
joanders@live.se

"Skådaren och måsarna" – ett drama på Väster

DET VAR EN FIN DAG i slutet på mars och jag sa till hustrun: – Titta, nu har fiskmåsar kommit.

De vita måsarna lyste liksom upp mot den klarblå himlen och ännu ett vårtecken värmdde mitt fågelskådardhjärta.

Veckorna gick och fiskmåsar blev allt fler för varje dag. Men så en tidig morgon i maj hördes det ett förskräckligt skriande från fiskmåsar på grannens tak. Inte matar väl granngubben dem i trädgården, tänkte jag?

Upprörd kom en annan granne ut på gatan och bekräftade att det förutom fiskmåsar fanns både kråkor och kajor i hans trädgård.

– Och de har bajsat på vår nya svarta Volvo! ropade grannen irriterat.

Han fick snabbt slänga sig in i bilen, i väg på supertvätt och polering; en utgift på 2 600 spann.

MÅSARNA BLEV BARA INTENSIVARE. Nu reagerade ännu en granne och beslutade att nu skulle måsarna bort. Snart seglade tre stora svarta spöklika fågelskrämmor högt över taken på varsin teleskoppinne. Dessutom sattes en hotfull uv i plast upp på takkanten. Fågelskrämmor för tusentals kronor skulle väl ändå hjälpa?

Men fiskmåsar är smarta och några dagar senare började ett par till att bygga sitt bo på taket intill uven. Vilket skydd de hade fått mot andra inkräktare! Granne nummer två, som satte upp uven, plockade bort boet flera gånger (innan äggen hade lagts).

Nu skulle de väl ge sig. Men vad tusan – nu lät det som om det var måsar i ventilationen till vår lilla toa. Jag sprang ut och såg en fiskmås på ventilationsröret, och en annan som byggde bo på vårt hustak alldeles ovanför entrén. Dessutom hade de släppt sitt träck på fasaden.

Nu måste min jakträtt som fastighetsägare enligt jaktförordningens bilaga 4 tillämpas för att skydda hus och besökare från ovälkomna visitkort. Fram med en stege, upp på taket för att samla ihop bomaterialet i form av pinnar och kvistar. Klättrade ner igen, dock med en skamlig känsla i kroppen. Efter några dagar lämnade måsarna vårt tak och kretsade över några andra hustak lite längre bort i bostadsområdet.

EN NATT I JUNI vaknade hustrun och jag vid halvtvåtiden av ett fruktansvärt skriande från fiskmåsar. Utan hörapparaterna brukade jag knappt höra dem tidiga mornar. Men vad händer? Hade jag fått hörseln tillbaka?

Hustrun gick upp före mig och lättade lite på rullgardinen och tittade ut. Då lyfte en riktig berguv från grannens tak och flög i gryningsljuset mot skogen med måsarna efter sig. Där fick måsarna så att de teg och jag fick ett tungt tomtkryss!

Men några dagar senare var det ett fasligt oväsen på fiskmåsar igen. Tittade upp och såg tre måsar som intensivt jagade en bivråk. Tack för det, ett årskryss! Min negativa inställning till fiskmåsar ändrade sig snabbt.

NÅGRA VECKOR SENARE träffade jag en familj i lekparken och pappan berättade hur en fräck fiskmås hade snott en korv från grillen. Han frågade sedan om vi har blivit av med måsarna som hade hängt över våra hus hela våren?

Jag berättade allt som grannarna hade gjort för att skrämma bort måsarna, och att jag hade plockat ner ett bo från hustaket. Då sade den sexårige sonen lite underfundigt:

– Men Ove, du är ju fågelskådare!

Jag blev nästan stum av grabbens klarsynthet och stammade generat fram:

– De-de-de-det var bara några pinnar och inga ägg.

Hur kunde jag göra så? Nu går jag och tänker på hur jag saboterade fiskmåsarernas högsta längtan att få skaffa barn till världen.

I slutet på juli låg jag i hammocken en eftermiddag och tittade på 100-tals fiskmåsar som samlades för att fänga svärmande trädgårdsmysor och tuvmyror. Jag såg några bruna ungfåglar och tänkte på att de kunde ha kommit från vårt tak, bara jag inte hade sabbat häckningen.

HUR JAG SKA agera kommande vår? Tja, jag får väl försöka komma överens med grannarna och hoppas på nya kryss!

KRÖNIKA: En man som heter Ove. Pettersson